

Tisdagen den 7 februari

Kl. 13.00–15.57
18.00–18.21

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 17 januari justerades.

§ 2 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 9 februari kl. 14.00*.

§ 3 Meddelande om utrikespolitisk debatt

Andre vice talmannen meddelade att utrikespolitisk debatt skulle äga rum *onsdagen den 15 februari kl. 9.00*.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2022/23:12 för torsdagen den 2 februari från civilutskottet och
prot. 2022/23:22 för tisdagen den 31 januari från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM45 Förordningar om förhandsinformation om passagerare för gränskontroll och brottsbekämpning *COM(2022) 731*, *COM(2022) 729* till justitieutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2022/23:2313 och 2318 till utbildningsutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkande
2022/23:FiU12 Riksrevisionens rapport om den årliga omräkningen av myndigheternas anslag

Försvarsutskottets betänkande
2022/23:FöU6 Försvarspolitik och totalförsvar

Näringsutskottets betänkanden
2022/23:NU4 2022 års redogörelse för företag med statligt ägande
2022/23:NU8 Riksrevisionens rapport om den regionala utvecklingspolitiken

*Svar på
interpellationer*

§ 8 Svar på interpellation 2022/23:158 om Skolverkets regionala kvalitetsarbete

Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Åsa Westlund har frågat mig varför regeringen har skurit ned på kvalitetsdialogerna med 61 miljoner kronor år 2023 och 85 miljoner kronor från och med 2024. Åsa Westlund har även frågat mig om jag har tagit något initiativ till en analys för att granska effekterna av nedskärningarna av det pågående arbetet med kvalitetsdialoger. Vidare har Åsa Westlund frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att motverka de effekter som nedskärningarna riskerar att innebära för Skolverkets regionala närvaro.

Målet för regeringen är att lyfta kunskapsresultaten i den svenska skolan, såväl generellt som för de elever som behöver extra stöd eller som kan gå fortare fram. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmen, oavsett var i landet den anordnas. Regeringen presenterade därför flera omfattande insatser i 2023 års budgetproposition, bland annat för att öka antalet speciallärare, stärka tillgången till läromedel och införa sociala team. Det är satsningar som kostar mycket, men regeringen bedömer att de kan få avgörande effekt för att återupprätta den svenska kunskapsskolan och för tryggheten och studieron. För att kunna finansiera de satsningarna behöver regeringen göra prioriteringar.

Statens skolverk har i uppdrag att inrätta flera nya kontor för en större spridning och närvaro i landet och för att underlätta Skolverkets och Specialpedagogiska skolmyndighetens kvalitetsdialoger med huvudmännen.

I dag har Skolverket kontor inte bara i Solna utanför Stockholm utan även i Malmö, Härnösand och Luleå.

Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten, som gemensamt ansvarar för genomförandet av kvalitetsdialogerna med huvudmännen, för en löpande dialog med Utbildningsdepartementet om hur arbetet med dialogerna fortskrider. De första kvalitetsdialogerna har genomförts under hösten 2022. Jag följer arbetet med stort intresse. Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar vidare med uppdraget.

Skolverket bedriver ett omfattande arbete med riktade insatser för huvudmän. Detta arbete är värdefullt och i stor utsträckning uppskattat av huvudmännen. Regeringen gör samtidigt bedömningen att Skolverkets arbete med riktade insatser mot huvudmän kan samordnas och effektiviseras.

Jag vill poängtera att uppdraget att genomföra kvalitetsdialoger och inrätta nya regionala kontor inte har förändrats i nuläget.

Anf. 2 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag var på en skola i Tyresö i går och talade med svensklärare som berättade om deras arbete med flera lärare i samma klassrum. Jag frågade vad hon tyckte om att just vara flera lärare i samma klassrum. Det finns lärare som tycker att det är ganska jobbigt, men det finns också lärare som tycker att det är väldigt givande. Hon brast verkligen ut i ett leende och sa: Det är det bästa som finns när jag hamnar med någon som har erfarenhet och jag får lära mig bra saker.

Det är det som den här debatten handlar om. Lärare ska kunna lära sig av andra lärare för att sprida hur man bäst undervisar i ett klassrum. Det är egentligen kärnan i skolans och alla skolformers verksamhet; dynamiken mellan lärare och elever eller barn ska fungera. Ibland hör jag att vi skulle prata alldeles för lite om det. Därför ställde jag den här frågan. Det är som sagt själva kärnan i Utbildningssverige – undervisningen ska fungera.

Flera utredningar har pekat på ett behov av att staten tar ett större ansvar för fortbildningen för lärare över hela landet, eftersom undervisningskvaliteten behöver bli mer likvärdig och helt enkelt bättre. Det handlar alltså inte om att någon myndighet ska säga hur det ska vara. Det handlar om att främja kollegialt lärande.

I budgeten skriver regeringen att man tar bort de pengar som är avsatta för de så kallade kvalitetsdialogerna. Jag har frågat varför. Jag tolkar statsrådets svar som att man fick prioritera bort det, eftersom man valde att lägga pengar på annat. Jag tycker att det är en ganska ihålig argumentation.

Vi socialdemokrater har råd med både detta och att ge mer pengar än regeringen till skolan och framför allt till kommunerna, som då kan tillföra skolan mer resurser. Den här regeringen lägger 13 miljarder på att sänka skatten för dem som tjänar mest. Men just satsningen på ökad kvalitet i undervisningen på 61 miljoner kronor fick stryka på foten.

Jag skulle ändå vilja veta varför regeringen valde den prioriteringen. Jag vet att Moderaterna tidigare har tyckt illa om detta och att de i sina motioner har sagt att de har velat ta bort det. Men Liberalerna har, vad jag vet, inte gett uttryck för den skepsisen utan har ofta talat om att staten behöver ta ett ökat ansvar för likvärdigheten i hela landet.

Prot. 2022/23:58

7 februari

Svar på
interpellationer

Mina andra frågor i interpellationen gäller om statsrådet har tagit några initiativ för att förhindra nedskärningar på området och att den regionala närvaron försvinner. Jag tolkar svaret som att statsrådet inte har gjort någonting för att bevara arbetet eller för att se till att det kan utvecklas.

Min fråga är väl egentligen: Avser statsrådet att se satsningen gå i graven, eller vill statsrådet att satsningen faktiskt ska utvecklas, så att alla elever i Sverige kan möta bättre och mer stimulerade lärare?

Anf. 3 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för tillfället att debattera statens roll i skolsystemet. Om man aggregerar den här debatten tänker jag att det är vad det handlar om. Det handlar om att komplettera den vurm för yttre kontroll och inspektion som ministerns parti ofta vänder sig till som lösning i varje läge med ett system som kan bygga tillit och vara ett stöd till de huvudmän som utför arbetet med att undervisa landets alla barn.

Av den anledningen genomförde den socialdemokratiska regeringen reformen som Skolverket den 24 februari 2022 aviserade skulle få effekten att man skulle ha kontor på tio orter i Sverige. Peter Fredriksson, som är generaldirektör, sa då att man skulle komma närmare huvudmännen och tillsammans med dem kunna skapa forum och samarbeten kring de frågor som har störst betydelse för att barn och elever når målen.

Beskedet om tio orter kompletterades med vilka det skulle gälla. Det var Härnösand, Malmö och Luleå under 2022, Umeå, Gävle, Växjö och Örebro under 2023 och Göteborg och Linköping under 2024. Och ett regionalt kontor i Solna, i befintliga lokaler. Det borde bli tio, totalt.

Så gick det en liten tid. Ministern tillträdde sitt ämbete och strök ett streck över de 61 miljoner kronor som finansierade den här utbyggnaden. Den 20 december, det vill säga dagen innan jag var på invigningen av det regionala kontoret i Luleå, skickade Skolverket ett nytt pressmeddelande. I det stod det att Skolverket inte kommer att öppna fler kontor under 2023.

Det senaste kontoret som öppnades, den 21 december och där jag närvarade vid invigningen, var alltså det sista i Skolverkets regionalisering, såvida den lagda budgeten – styrsignalen från regeringen – fortsätter att gälla. Nu ska det göras en översyn av uppdraget, meddelar Skolverket i sitt pressmeddelande. Översynen ska göras med utgångspunkt i bland annat dialogen som myndigheten har med regeringen om de ändringar som har gjorts av de finansiella förutsättningarna för utformningen av uppdraget.

Norrbotten är mitt hemlän – trots att jag pratar skånska –, och att min grannkommun Luleå har fått ett Skolverkskontor är en stor sak i ett län som behöver statlig närvaro på alla sätt man kan tänka sig. Det är långt från Norrbotten till huvudstaden. Vi behöver den regionala närvaron.

När ministern nu strukit det där strecket över de 61 miljoner kronor som finansierade den regionala utbyggnaden är min fråga om det är ministerns mening att kontoret i Luleå ska stänga. Det kontoret invigdes den 21 december, samma dag som budgetbeslutet fattades i kammaren. Är det ministerns mening att det ska stänga nu?

Anf. 4 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Fru talman! Jag tänker lyfta ned frågan på huvudmannanivå, därför att jag tidigare har varit huvudman i Malmö stad som ordförande i förskolenämnden där. Jag hade möjligheten och äran att närvara den 25 november

när ett regionalt kontor öppnades i Malmö. Som huvudman välkomnade jag detta.

Man säger att det ska vara dialog, och det är också vad man efterlyser. Skolinspektionen granskar, men det uppstår alltid diskussion eftersom det är en myndighet som kommer. Man berättar aldrig vad som är bra. Det är svårt att ha en dialog med Skolinspektionen.

Samma sak gäller de fristående förskolorna, som kommunen har tillsyn över. När jag träffar de fristående huvudmännen efterlyser de just dialog, men som kommunal huvudman med tillsynsansvar är det svårt att ta dialoger. Man kan bara ge allmänna råd och tips eftersom det sedan är man själv som ska göra tillsynen och se hur de sköter sitt kvalitetsarbete.

Min fråga är hur ministern kommer att säkerställa och redovisa att dialogen med Skolverket sker enligt intentionen med kvalitetsdialogerna. Det ska ju fortsätta vara dialoger, och de ska föras på fler orter så att så många som möjligt får ta del av dem.

Anf. 5 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Den här regeringen gör de största statliga satsningarna på svensk skola sedan krisen i början på 1990-talet. Det handlar om mer pengar än någonsin och framför allt mer pengar än vad åtta års socialdemokratiskt regeringsinnehav lyckades prestera.

Pengarna kommer att öka likvärdigheten i svensk skola. Vi kommer att öka antalet speciallärare. Vi kommer att se till att det blir lättare att bli lärare om man har en akademisk utbildning. Vi kommer att satsa på sociala team. Vi kommer inte minst att satsa på läroböcker för de barn som i dag saknar böcker. Ett av de största likvärdighetsproblemen är nämligen att många barn inte har några böcker, och tyvärr är det också oerhört stora skillnader mellan hur mycket landets kommuner satsar på läromedel. Ett stort problem är att de kommuner som har flest obehöriga lärare också satsar minst på läromedel.

När man är politiker måste man prioritera. Socialdemokraterna är såklart väl medvetna om att det är på det sättet. Jag vill bara säga här och nu att uppdraget till Skolverket ligger fast. De arbetar med kvalitetsdialogerna. Regeringen har också en dialog med Skolverket om de eventuella omprioriteringar som kommer att krävas.

Anf. 6 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Ibland önskar man att man hade en sådan där ”sant eller falskt”-tavla uppmonterad här i kammaren. Nu sades det nämligen från statsrådets sida att den här regeringen gör den största satsningen på skolan sedan 1990-talet, när de i själva verket drar ned med nästan 1 miljard kronor på det utgiftsområdet. Sedan kan vi diskutera hur mycket av detta som går till det statsrådet väljer att benämna ”skolan”, men inte är det mindre än det som fanns 2022. Sedan sa statsrådet också att det här var mer än det som Socialdemokraterna under åtta års regeringstid lade på svensk skola. Ursäkta, fru talman, men det var ju helt uppåt väggarna.

Den här regeringen har prioriterat, så som alla regeringar behöver prioritera. Den här regeringen valde att lägga 13 miljarder kronor på att sänka skatten för dem som tjänar mest. Då hade man inte råd med 61 miljoner kronor till det kollegiala lärandet, som utvecklar lärarna och leder till bättre undervisning till elever i Sveriges alla hörn. Det är prioriteringen.

Vi socialdemokrater gör alltså inte den prioriteringen. Vi tror att staten behöver ta större ansvar för att öka likvärdigheten och förbättra kvaliteten i svensk undervisning – och vi tror att det är lärarna som kan göra detta genom att få ett bättre utbyte sinsemellan. Det var därför vi påbörjade satsningen på kvalitetsdialoger och ökad statlig närvaro i hela landet från skolmyndigheterna, som ska facilitera att lärare kan lära mer av varandra. Det tycker vi är viktigare än att sänka skatten med 13 miljarder kronor för dem som tjänar mest.

Vi socialdemokrater tycker att skolan behöver mer resurser. Det är därför vi fördubblar de generella statsbidragen som regeringen har lagt i budget. Vi ger dubbelt så mycket till landets kommuner och regioner. Merparten av det kommer att gå till svensk skola eftersom det är den största utgiftspost Sveriges kommuner har – och det behövs, för den här regeringen har nämligen lagt en budget som innebär att svensk skola står inför stora nedskärningar.

Det vore klädsamt att stå för den prioriteringen och säga till väljarna att man prioriterar sänkt skatt för höginkomsttagare före svensk skola och före ett ökat statligt ansvar för skolan.

Anf. 7 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Som av en händelse hade jag i väskan propositionen *Nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare*. I den skriver regeringen egenhändigt att totalt sett har personalen i de olika skolformerna ökat med närmare 38 000 heltidstjänster sedan läsåret 2014/15. Jag tycker att det är fräckt av skolministern att påstå att det hon lägger i budget i år är större än den ökning med 38 000 heltidstjänster som skett i dessa skolformer under de senaste åtta åren.

Jag hörde heller inget svar på min fråga. Är det ministrernas mening att Skolverkets kontor i Luleå ska stänga? Det finns 14 kommunala och ett antal fristående huvudmän i Norrbotten. Eftersom det inte blir något kontor i Umeå kan man räkna in de 15 kommunala huvudmännen, och ett antal fristående huvudmän, i grannlandet också. De vill väldigt gärna veta om Skolverkets kontor i Luleå kommer att finnas kvar eller inte. Var snäll och svara på frågan, ministern!

Anf. 8 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Fru talman! Jag tycker inte heller att jag fick svar på min fråga, men jag ska formulera om den i slutet av mitt anförande.

Uppdraget till Skolverket är att också ta fram riktlinjer för verksamheten i de olika skolformerna. Om man jämför skola med förskola finns det oerhört lite vad gäller förskolan. Jag välkomnar att man ska ta fram fler riktlinjer och allmänna råd. I mångt och mycket saknas detta i förskolan, och det gäller även forskning som det finns väldigt lite av inom förskolans värld.

Jag har tidigare lämnat in en skriftlig fråga om kvalitetsdialoger, och vi har också talat om kvalitetsdialogerna här. Ministern säger att man satsar på skolan men gör andra prioriteringar. Men jag kan inte läsa in ordet ”förskola” i det över huvud taget. Det är ändå där som grunden till det livslånga lärandet läggs.

Ministern sa att det inte ska läggas ned några kontor utan att man får göra omDispositioner. Då undrar jag vad de gör i dag som inte kommer att bli gjort framöver. Och apropå de satsningar som regeringen gör på skolan utan att nämna förskolan: När får vi se motsvarande nya satsningar på förskolan?

Anf. 9 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag välkomnar verkligen att Socialdemokraterna har nyktrat till när det gäller ett ökat statligt ansvar för skolan. Sanningen är ju att det var en socialdemokratisk regering som kommunaliserade skolan i början av 1990-talet. Det är en reform som i huvudsak har misslyckats, och det är därför som vi står här i dag och diskuterar frågan om hur staten ska kunna ta ett större ansvar för kvaliteten i svensk skola. Vi har naturligtvis lite olika åsikter om hur det ska gå till. Allt annat vore märkligt.

Som svar på de frågor som har ställts sa jag i interpellationssvaret att uppdraget till Skolverket ligger fast. Myndigheten får göra prioriteringar inom sitt ansvarsområde. Men till det kommer stora satsningar på nära 700 miljoner kronor till bra läromedel till våra elever. Det är en satsning som ligger kvar år efter år med mer än en halv miljard kronor, och det är viktiga pengar.

Vi satsar även på speciallärare. Det finns en enorm brist på speciallärare i svensk skola, och vi måste få fler lärare som är specialutbildade och som kan hjälpa de elever som allra mest behöver extrastöd i skolan.

Vi ökar även statsbidragen till förskolan, vilket är otroligt viktigt. Det är ju i förskolan som grunden läggs för en god skolgång. Det tror jag att vi alla här i kammaren är medvetna om.

Jag välkomnar som sagt verkligen att Socialdemokraterna äntligen tycker att det behövs lite mer statlig styrning av den svenska skolan.

Anf. 10 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag tror att många är förvånade över att just Liberalerna lägger ned den ökade statliga satsningen på bättre kvalitet i undervisningen. Många väljare som röstade på Liberalerna trodde nog att de skulle prioritera frågan om att staten ska ta ett större ansvar för likvärdig utbildning i hela landet högst. Här gör regeringen tvärtom.

Fru talman! Jag skulle vilja sammanfatta debatten. Regeringen säger att den har prioriterat bort satsningarna på att öka kvaliteten i undervisningen genom att förbättra förutsättningarna för det kollegiala lärandet lärare emellan. Men man säger att Skolverket ändå på något märkligt sätt ska kunna åstadkomma detta trots att pengarna har försvunnit. Det är ett rent önsketänkande. Det krävs mer än så av Sveriges regering i ledarskap.

Man säger också att man inte har förvissat sig om att dessa neddragningar inte går ut över verksamheten i till exempel Luleå; man har inte vidtagit några sådana åtgärder. I stället låter man myndigheten jobba med mindre resurser i förhoppning om att den ska stå för den nedskärning som regeringen de facto gör.

Regeringen har försökt att hitta ett svar i att man gör mycket annat för skolan. Det är sant att man gör mycket annat, och det är lovvärda satsningar som även Socialdemokraterna gärna ser. Vi tycker dock att de olika

huvudmännen och framför allt kommunerna själva kan bestämma över dessa saker bättre. Vi ger dem mer resurser i vår budget att kunna göra detta.

Regeringen, med Liberalerna i spetsen, sätter däremot inte skolan först utan väljer i stället sänkt skatt med 13 miljarder för dem som tjänar mest. Eleverna fick inte ens de 61 miljoner som det handlar om.

(Applåder)

Anf. 11 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Som jag har sagt nu ett flertal gånger ligger uppdraget om att genomföra kvalitetsdialoger fast. Vi har också en dialog med Skolverket om detta. Det finns olika vägar att nå likvärdighet. Kvalitetsdialogerna är ett sådant sätt, men det finns också andra sätt. Som jag har nämnt tidigare handlar det om fler behöriga lärare.

Vi har i dag inte diskuterat professionsprogrammet – Linus Sköld nämnde det något – som är en stor och viktig del i att öka likvärdigheten i svensk skola så att alla lärare och skolledare får rätt till en god kompetensutveckling. Då stannar de förhoppningsvis också kvar i yrket.

Vi behöver se till att utbilda fler lärare och att fler lärare kanske vill stanna lite längre i yrket än vad de hade tänkt sig. Vi satsar vidare på sociala team och inte minst, vilket jag har lyft fram, fler och bättre läroböcker till eleverna. Det saknas.

Svenska elever har tillgång till läromedel i mindre utsträckning än i jämförbara OECD-länder. Det skapar stora likvärdighetsproblem i våra skolor, eftersom kommunerna väljer att satsa på läromedel i så olika hög grad. Det är viktigt för eleverna att det finns tillgång till bra läromedel, inte minst för de elever som undervisas av obehöriga lärare.

Jag vill tacka för debatten. Den har varit givande. Det är ändå hoppgivande att Socialdemokraterna ser att vi har likvärdighetsproblem i svensk skola och att staten måste göra mer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2022/23:116 om arbetet mot korruption

Anf. 12 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Märta Stenevi har frågat mig om jag med anledning av korruptionsskandalen i Europaparlamentet kommer att sätta igång ett arbete för att inrätta ett transparensregister och skärpa reglerna kring partidonationer för att minska risken för korruption och skydda Sveriges riksdag och våra folkvalda institutioner från risken för allvarlig förtroendeskada.

Märta Stenevi lyfter även fram *Kalla faktas* granskning i valrörelsen 2022. Kammarkollegiet öppnade i höstas tillsynsärenden rörande de partier som förekom i programmet. Den 10 januari i år beslutade Kammarkollegiet att skriva av samtliga ärenden, då det, enligt myndigheten, inte visats att de aktuella partierna brutit mot bestämmelserna i insynslagen.

Den nuvarande insynslagen är från 2018 och tillkom efter en översyn av en parlamentarisk kommitté. Med lagen skapades ökad öppenhet, bland annat genom utökade krav på intäktsredovisning och ett förbud mot att ta emot anonyma bidrag över ett visst värde.

Även frågan om ett register över lobbyister – det Märta Stenevi i interpellationen omnämner som transparensregister – har varit föremål för flera utredningar. Exempelvis bedömde 2014 års demokratiutredning, som hade en parlamentarisk referensgrupp, att ett sådant register inte är önskvärt. Riksdagen har även vid flera tillfällen de senaste åren avslagit motioner på temat.

Med det sagt utesluter jag inte att det kan finnas skäl att på nytt se över de här regleringarna om insyn i partiets finansiering och andra frågor som handlar om att säkerställa de förtroendevaldas oberoende. Det är mycket viktigt att den svenska demokratin och dess institutioner, inklusive de politiska partierna, åtnjuter ett stort förtroende. Det är också viktigt att regelverken är tydliga och enkla att använda i praktiken.

Förändringar på det här området bör inte ske utan bred parlamentarisk förankring. Jag är beredd att diskutera med företrädare för samtliga riksdagspartier om det finns intresse av en översyn och vilka frågor som i så fall bör ingå.

Anf. 13 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Korruptionsskandalen i EU skakade parlamentet i december. Miljoner i kontanter beslagtogs. Razzior gjordes hos kända politiker, till och med råder i parlamentets egna kontor. Flera EU-parlamentariker greps efter anklagelser om korruption och penningtvätt. De ska ha tagit emot mutor för att påverka beslut till Qatars fördel – mutor från samma Qatar som skoningslöst kränker mänskliga rättigheter och som plågade talsentals migrantarbetare inför fotbolls-VM.

Mitt i denna skandal agerade parlamentet och ställde sig snabbt bakom skärpta regler för att motverka korruption. Den gröna gruppen lade fram tre skarpa förslag som också röstades igenom. Förslagen gällde redovisning av samtliga sidoinkomster, förbud mot finansiering av ledamöter och deras partier från tredjeländer samt karenstid för tidigare parlamentariker.

Det var dock flera svenska partier som röstade emot att ta de här helt nödvändiga stegen mot korruptionen. Moderaterna röstade emot samtliga tre förslag. Det moderata regeringsparti som justitieministern företräder röstade alltså emot att införa ett förbud mot att ta emot donationer från till exempel Qatar, Ryssland eller Iran. Det är samma regering som nu leder ordförandeskapet i EU:s ministerråd och som säger sig ha demokrati som prioritering på dagordningen.

Fru talman! Det här hade kunnat vara häpnadsväckande om det inte så tydligt också hade speglat den totala handlingsförlamning som präglar regeringens arbete mot korruption på hemmaplan. Vad gjorde den svenska regeringen efter att svensk politik skakats av avslöjanden om att fem partier aktivt försökt runda lagen för att kunna ta emot anonyma partibidrag? Absolut ingenting!

Kammarkollegiet har nyligen redovisat den utredning som Vänsterpartiet begärde. De upptäckte inga brott mot insynslagen. I interpellationssvaret menar statsrådet att detta tyder på att lagen är tillräcklig. Men i själva

verket är det precis tvärtom. Kammarkollegiets utredning visar med all önskvärd tydlighet varför lagen måste skärpas och det snabbt.

Den här lagstiftningen kom till för att skapa mer transparens och förhindra korruption. Svenska folket har rätt att veta vilka krafter partierna är beroende av för sin finansiering och vems agenda de driver. På papperet är vi överens om att pengarnas påverkan på politiken ska kunna granskas. Men framför den dolda kameran ser vi hur fuskarna kreativt försöker runda lagstiftningen och motverka dess syfte.

Lagen har alltså så stora luckor att den snarare fungerar som ett alibi för att dölja påverkan på partierna än ökar transparensen. Det är djupt oroväckande. Lagen om insyn i partiernas finansiering måste skärpas. Ett transparensregister måste också införas, så att svenska folket får veta vilka som påverkar politiken.

Fru talman! Av svaret från statsrådet och regeringspartiernas agerande i Europaparlamentet framgår väldigt tydligt vad regeringen *inte* vill göra. Men nu undrar jag vad regeringen faktiskt vill göra för att motverka korruptionen i EU och i Sverige.

Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Vad gäller turerna i Europaparlamentet har jag inte närmare kännedom om exakt hur de här omröstningarna går till. Det kollar jag väldigt gärna upp. Inget av de förslag som Märta Stenevi nämner är av det slaget att Moderaterna har några principiella invändningar. Sedan vet jag inte exakt hur den praktiska utformningen av förslagen har sett ut eller hur de har behandlats i parlamentet. Det kommer jag gärna tillbaka till.

Vad gäller passiviteten vet jag inte om jag tycker att det är en precis riktig beskrivning. Nu står vi här några veckor efter att Kammarkollegiet avslutat sin granskning. Du och jag sågs här före jul, Märta Stenevi, och då pratade vi om samma frågor. Jag tyckte att det var rimligt att avvakta utfallet av den prövningen. Nu säger jag att jag är helt öppen för att diskutera om det behöver göras en översyn av reglerna vad gäller både partifinansiering och för den delen andra frågor som kan vara av betydelse för att skapa såväl en hög integritet för partier och för de politiska institutionerna som en ökad transparens och pålitlighet sett ur väljarnas synvinkel.

Sedan tycker jag möjligen att tonläget ibland blir lite uppskruvat, om man betänker att alla de regler vi nu talar om beslutades för ett par år sedan, efter att förslag lagts fram av en regering som Miljöpartiet satt i, och hade sin bakgrund i en parlamentarisk kommitté där alla partier var med och välsignade innehållet.

Det hindrar för all del inte att vi nu tar upp och diskuterar frågan om en översyn. Men det är ju inte så att de regler vi har skulle vara ett resultat av att olika partier haft intresse av att driva detta i en restriktiv riktning utan insyn. Tvärtom har det funnits en bred enighet om att utforma reglerna så som de ser ut. En del avvägningar är i praktiken svåra. De har behandlats av alla partier och har landat i det här resultatet. Likafullt tror jag att det kan vara klokt att regering och riksdag i dialog mellan Justitiedepartementet och konstitutionsutskottet lyfter de här frågorna och hur en gemensam färdplan kan se ut.

Breddar vi perspektivet kan vi säga att det finns flera frågor som den här utredningen hanterade men som lades åt sidan vid den tidpunkten. Ofta föreligger rätt svåra intressekonflikter. En fråga som var uppe men som lades åt sidan var det faktum att många människor som går med i fackförbund indirekt måste stödja politiska partier som de inte röstar på. Var och en kan förstå att det ur föreningsfrihetssynpunkt är någonting som man kan ifrågasätta. Men i den andra vågskålen finns föreningsfrihetsargument som säger att ideella föreningar måste kunna präglas av majoritetsbeslut och att det därför ändå är rimligt att man får ge pengar exempelvis från fackförbund till Socialdemokraterna. Det belyser att det finns frågor där många legitima intressen ska vägas mot varandra. Det finns flera frågor som har varit uppe tidigare men lagts åt sidan därför att man bedömt att det praktiskt sett varit det sätt man behövt gå fram med.

Ett transparensregister är jag själv rätt öppen för att diskutera i en svensk kontext. Men i den stora demokratiutredningen, där alla partier fanns med, lades den frågan åt sidan för att man bedömde att det fanns andra demokratiska problem förenade med ett sådant register. Vilka ska ingå? Hur ska man sortera det? Finns det problem med en statlig certifiering av vissa intressegrupper men inte andra? Enkelt uttryckt är frågorna komplexa. Kloka partier – alla i den här kammaren – har tidigare kommit fram till att detta inte är aktuellt. Jag aktualiserar det gärna, men jag tror att tonläget ibland inte riktigt matchar komplexiteten i frågorna. Låt oss gärna ta det vidare från den här punkten och diskutera det. Låt oss också utgå från att vi har ett gemensamt intresse av att de här frågorna hanteras på ett balanserat sätt.

Anf. 15 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Det finns många lösningar på de problem som Strömmers lyfter fram. Vi har också vid flera tillfällen lyft fram de farhågor som vi såg med lagstiftningen. Vi har sett hur den senaste tidens händelser verkligen har belyst att vi precis som vi befarade har enormt stora hål i lagstiftningen.

Vi har dessutom fem partier i Sveriges riksdag som är beredda att använda de hålen i lagstiftningen för att gynna sin egen partiverksamhet i stället för att använda möjligheten att vara transparent mot medborgarna.

Faktum är att Sverige dalar i Transparency Internationals korruptionsindex. I år fick Sverige sin sämsta placering på elva år. Som orsak till tappet nämner man bland annat skandalen med partierna som har tagit emot anonyma bidrag men också frågor om upphandling.

Den förra regeringen tillsatte en utredning om korruption och otillåten påverkan i offentlig verksamhet och näringsliv. Det var en välbehövlig översyn av vilka effekter som det ökade inslaget av marknadsintressen och privatisering har haft på förekomsten av påverkan och korruption i offentligt finansierad verksamhet.

Den utredningen har regeringen nu valt att stoppa utan att ha tillsatt en ny. Det innebär naturligtvis att arbetet försenas med flera år. För en regering som är mån om att så snabbt som möjligt komma till rätta med korruption och otillåten påverkan hade det i stället varit fullt möjligt att komplettera utredningen med tilläggsdirektiv om det var någonting man saknade i stället för att lägga ned den.

Fru talman! Europa befinner sig just nu i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Om andra länder skulle lyckas påverka EU:s eller Sveriges beslutsfattare genom partibidrag skulle det kunna få enorma konsekvenser.

Alla fyra partier som ingår i regeringsunderlaget var öppna för att runda lagen om insyn i partiets finansiering. Hur ska vi som medborgare då veta vem som står bakom partiernas finansiering när man så uppenbart är beredd att gå väldigt långt för att dölja spåren för pengarna?

För Miljöpartiet är det oacceptabelt att främmande makt riskerar att ha fritt spelrum att påverka svensk inrikespolitik genom att finansiera partierna. Svenska folket har rätt att veta vilka ekonomiska intressen eller vilken främmande makt som påverkar politiken.

Fru talman! Är statsrådet Strömmer beredd att här i Sverige gå vidare med det Moderaterna motsatte sig i EU-parlamentet och förbjuda politiska partier att ta emot finansiering från tredjeland? Eller tycker regeringen att det är rätt och riktigt att de svenska partierna genom kreativa upplägg kan runda transparenskraven för partibidrag och ta emot pengar från länder som till exempel Qatar?

Anf. 16 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag är beredd att arbeta med detta med det breda allmänintresset som utgångspunkt. Möjligen kan jag tycka att Märta Stenevi snarare vill använda det lite insinuant som ett partipolitiskt slagträ. Men det kanske visar sig under gång att det finns en mer konstruktiv avsikt bakom retoriken.

Vi kan bena upp det i två delar. När det gäller den första frågan om korruptionen är det helt riktigt att Sverige har dalat i korruptionsindex. Det kanske inte är resultatet av de senaste månadernas regeringsinnehav. Det är i sådana fall ett bokslut av ett åttaårigt regeringsinnehav där Miljöpartiet har varit en central del.

Den som läser noggrant om de korruptionsproblem som belyses i rankingarna ser att man lyfter fram en rad frågor som också har varit problematiska för den regering som har avgått. Det gäller inte minst sättet på vilket statliga utnämningar hanteras eller för den delen på vilket sätt statliga myndigheter ägnar sig åt opinionsbildning.

Ska vi vara lite rättvisa i beskrivningen av Sveriges korruptionsproblem, så som de belyses av till exempel Transparency International, är det nog flera som har skäl att ägna sig åt lite kritisk eftertanke.

Just på grund av frågornas betydelse kan vi möjligen säga att det är signifikativt att den utredning som Märta Stenevi hänvisar till kom till så sent som i augusti efter åtta år. Om det var så angeläget, varför hade ni inte tagit i frågorna för åtta år sedan? Det var till och med sedan Miljöpartiet hade lämnat regeringen som utredningen kom till stånd.

Jag håller med om att frågorna är så pass betydelsefulla att de förtjänar direktiv som är ungefär 200 procent mer distinkta än de direktiv som den föregående regeringen lyckades prestera. Vi tänker göra ett seriöst omtag. Det har jag varit tydlig med när vi har kommunicerat det här greppet.

Det innebär exempelvis att flera av de kartläggningsuppdrag som lades på en statlig utredning kan läggas ut på statliga myndigheter. Det måste vara en utredning som inte bara ska kartlägga utan som ska få skarpa lagstiftningsuppdrag.

Låt mig exempelvis nämna att jag föreställer mig att det nu i april kommer att komma instruktioner från EU som vi behöver förhålla oss till som land. Det innebär att en ny utredning kommer att behöva ägna sig åt lagstiftning och inte bara kartläggning och diskussion.

Nästa vecka träffar jag alla experter som var med i det första utredningsupplägget för att diskutera hur direktiven till den nya utredningen ska kunna bli oerhört mycket skarpare. Det är någonting som jag också tänker diskutera med samtliga partier i konstitutionsutskottet. Jag tänker mig att Miljöpartiet säkert gärna vill vara en del av den diskussionen på ett konstruktivt sätt.

Vad gäller flera av de här frågorna vill jag komma tillbaka till, om man för ett ögonblick vill ge sina kollegor i det här huset the benefit of the doubt, att det absolut finns praktiska lösningar på dem. Men det betyder inte att de är enkla.

Jag återgår till Demokratiutredningen, som verkligen prövade frågan om ett transparensregister. I en ganska djup avvägning i relation till partier i parlamentet kom den fram till att det var en sak som var väldigt svår att genomföra i Sverige, dels i ljuset av internationella jämförelser, dels konstitutionellt av lite olika orsaker.

Nu tror jag ändå att det är en av de frågor som vi bör titta på. Jag tror också att det går att hitta sätt att hantera de problem som man har sett tidigare. Bara för att människor inte hoppar i tunnan på en gång och säger att vi ska köra utan reflektion kan vi inte utgå från att det är ett uttryck för att de inte vill hitta sätt att öppna systemet och göra det mer transparent.

Låt oss snarare sätta oss ned på ett konstruktivt sätt, bena ut frågorna och ge dem den respekt som de förtjänar i kraft av sin komplexitet.

Anf. 17 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Statsrådet Strömmer finner mina inlägg insinuanta. Jag kan försäkra att det inte finns någon som helst sådan baktanke. Det är tvärtom väldigt allvarliga frågor. De har också blivit betydligt allvarligare under de senaste åren. Det är både på grund av den utveckling vi ser och på grund av vårt omvärldsläge.

Det finns all anledning att ta de här frågorna på mycket stort allvar och agera skyndsamt. Vi är beredda att agera väldigt konstruktivt. Vi kommer också att lägga fram förslag i utskottet som rör de här frågorna.

Alla fyra partier i regeringsunderlaget har visat sig vara beredda att runda lagen om anonyma partibidrag för att dölja vem som påverkar deras politik. Sverige rasar i Transparency Internationals korruptionsindex.

I Europaparlamentet briserar en enorm korruptionsskandal kopplad till främmande makt samtidigt som vi befinner oss i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget.

Sveriges medborgare har rätt att veta vems pengar som påverkar politiken och att kunna följa vems fickor ett politiskt förslag gynnar. Sveriges medborgare har rätt att kräva att regeringen i ett svårt säkerhetspolitiskt läge stänger möjligheten för främmande makt att påverka de politiska partierna.

Fru talman! Det är uppenbart att i ett konservativt Sverige sitter staten och kapitalet bekvämt och lönsamt i samma båt. Men när de dessutom lämnar plats åt skurkstater riskerar hela vår demokrati att kantra.

Anf. 18 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag ger Märta Stenevi poäng för den retoriska kraften i det avslutande inlägget. Men det vore bättre att lyssna på vad jag har att säga än att vara helt fast i sina preparerade talepunkter.

Det jag säger är att vi med gemensamma krafter ska ta itu med alla de frågor som Märta Stenevi lyfter upp. Många av de saker som vi lyfter upp hade möjligtvis Miljöpartiet i regering under de åtta år som ligger bakom oss kunnat ta itu med om det hade varit så angeläget som Märta Stenevi nu vill göra gällande.

Jag kan sammanfatta vad vi ska göra. Vi ska först ta ett omtag när det gäller korruptionsutredning. Vi ska göra en utredning som får skarpa lagstiftningsuppdrag. Kartläggningen kan vi lägga ut på andra aktörer. Det är det ena.

Det andra är att vi tillsammans i Regeringskansliet genom Justitiedepartementet och konstitutionsutskottet ska sätta oss ned och bena ut de frågor som Märta Stenevi lyfter fram.

Det gäller i vad mån man behöver göra en översyn av de regler som gäller för partifinansieringen, något som kammaren gemensamt beslutade om för bara några år sedan, och i sådana fall vilka frågor som den bör omfatta.

Det gäller också att ge en möjlighet för partier här i kammaren att göra sina inspel till direktiven till en utredning som också ska ta hand om korruptionsfrågor på ett bredare sätt.

När det gäller frågan om transparensregister är jag helt öppen för den. Men jag tycker att det är lite oseriöst att inte erkänna att det också finns en komplexitet i frågan, som alla partier i den här riksdagen vid flera tillfällen har belyst på djupet i tidigare utredningar. Vi ska ändå bena i frågan, men den konstruktiva ansatsen kommer att visa i vilken utsträckning man är beredd att inse komplexiteten i frågorna.

Det var det som gällde den främmande makten jag möjligen tyckte var insinuant. Jag tycker att det är helt rätt att diskutera – och det aktualiseras ju nu i processerna i Europaparlamentet – om finansärer i tredjeland på ett eller annat sätt ska kunna betala parlamentariker eller politiska partier. Det är definitivt en fråga som bör ingå i en sådan översyn.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2022/23:109 om en neutral polisuniform

Anf. 19 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Richard Jomshof har frågat mig om jag anser att det ska vara tillåtet att bära religiösa attribut till polisuniformen och om jag kommer att agera i frågan.

Polisen ska, liksom andra som utför offentliga förvaltningsuppgifter, i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen och dessutom iakttä saklighet och opartiskhet. Det är helt grundläggande, och det följer av regeringsformen. Jag har stort förtroende för att polisen agerar på ett sätt som gör att deras saklighet och opartiskhet inte kan ifrågasättas.

Den fråga som Richard Jomshof lyfter tycker jag är av principiellt intresse. Likafullt menar jag att vad som är en lämplig klädsel för en polis ytterst är en fråga för Polismyndigheten som arbetsgivare att besluta om. Uniformen tas fram med hänsyn till krav på säkerhet, enhetlighet med mera.

I ljuset av detta har jag inte för avsikt att vidta några åtgärder när det gäller polisens uniformer.

Anf. 20 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet så mycket för svaret, även om jag beklagar regeringens inställning i frågan.

Låt oss gå tillbaka till Rikspolisens författningssamling från 2006. Jag tror att det var där man första gången skrev in att religiösa huvudbonader i form av huvudduk, kippa eller turban ska vara tillåtna till polisuniformen. Beslutet uppmärksammades inte minst sommaren 2012 i samband med att man hade gett en designer i uppgift att ta fram vad man kallade den nya polisslöjan. Det var i samband med detta jag själv blev insatt i och intresserad av frågan.

I Polismyndighetens författningssamling från den 28 november i fjol upprepas beslutet. Jag tycker att det är anmärkningsvärt. För mig är det en självklarhet att all myndighetsutövning – och det tror jag i och för sig att också statsrådet tycker – ska vara neutral. Det gäller inte minst polis och militär med tanke på deras våldsmonopol. Då bör också uniformerna spegla denna neutralitet, och för att kunna göra det måste de också vara fria från det jag kallar religiösa och politiska markörer.

När man gör som i det här fallet inom Polismyndigheten och tillåter religiösa symboler till uniformerna menar jag att man riskerar att påverka förtroendet för polisen negativt. Inte minst öppnar man upp för en poliskår där enskilda polisers neutralitet kan ifrågasättas bara genom en titt på deras uniform.

Fru talman! Jag tycker att frågan egentligen också rymmer ett rättviseperspektiv. Om man möjliggör för vissa religiösa grupper att bära religiösa symboler till polisuniformen bör man också i rättvisans namn tillåta andra religiösa grupper att göra detsamma. I förlängningen menar jag att det också öppnar upp för politiska grupper att ställa samma krav.

Sverige är ett sekulärt land. I mångt och mycket är vi en sekulär demokrati. Religionsfriheten är bara en av många friheter. Den står inte över den politiska friheten, utan den är en av många friheter. Därför menar jag att det blir diskriminerande även gentemot politiska grupper när de inte också får bära sina markörer till uniformen. Jag tycker naturligtvis inte att det ska vara tillåtet, men jag menar att det finns ett rättviseperspektiv i detta.

I vårt grannland Norge, till exempel, har man valt att gå en helt annan väg. År 2013 valde den dåvarande norska kulturministern Hadia Tajik att tydligt säga nej till just ett förslag som då diskuterades i Norge om att få bära religiösa symboler till den norska polisuniformen. Detta var, vad jag kan minnas, en åsikt som delades av samtliga partier i den norska parlamentet. Huvudargumentet var då att offentliga instanser ska vara neutrala i sin utövning, och man menade att uniformen också måste spegla denna neutralitet. Sigve Bolstad, som då var ordförande för det norska polisför-

bundet, klargjorde i sin tur att det ska finnas det han kallade för en polis och en uniform, just av denna anledning.

Med anledning av detta har jag två följdfrågor. Statsrådet har i och för sig redan svarat, men frågan är om statsrådet delar uppfattningen att svensk polis ska vara neutral i sin utövning. Jag menar att det också bör skildras i uniformen man bär. Begreppet uniform betyder enhetlig, likformig och likartad. Om man tillåter en så kallad uniform att ha dessa symboler är den ju inte längre uniform; den är alltså inte längre enhetlig.

Frågan till statsrådet är: Hur går det ihop?

Anf. 21 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag var tvungen att ge mig in i interpellationsdebatten, för jag har själv jobbat i tolv år i uniform – i det här fallet jobbade jag vid trafikpolisen. Uniformen signalerade för den allmänhet jag mötte att jag stod för den svenska staten och den lagstiftning som vi har att hantera. Ingen skulle någonsin kunna ifrågasätta mitt syfte med det uppdrag jag hade.

Jag reagerar på svaret som statsrådet ger interpellanten. Han säger att poliser, liksom andra som utför offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet, ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Om man blandar in andra symboler i uniformen är man inte längre opartisk.

Man kan vända på frågan. Kan den person jag har framför mig verkligen lita på att jag är opartisk om jag har andra symboler på mig än dem som den svenska staten står för, alltså de lagar som vi stiftar här inne? Då hamnar man i någon form av förtroendekris gentemot den man gör ett ingripande mot.

Jag tycker att svaret ändå visar att statsrådet tar frågan på allvar när det gäller att uniformen ska visa saklighet och opartiskhet. Men slutklämmen blir lite märklig: Man tänker inte vidta några åtgärder när polisen uppenbart självmant avviker från uniformskravet – för det är inte längre en uniform om man blandar in andra tecken än dem som ska företräda den svenska staten.

Säkerhetsavdelningen vid polisen har också sagt att detta ur medarbetarskyddsperspektiv kan vara direkt olämpligt. Polismännen är ju inte odödliga, och de är inte pansarklädda. De kan råka illa ut där ute. Man kan reta upp andra aktörer i samhället bara genom klädseln, och då får den polisman eller poliskvinna som bär andra symboler än dem som egentligen representerar staten klä skott för något helt annat. Det är det som säkerhetsavdelningen har satt fingret på.

Jag tycker att det är viktigt att polisen inte avviker från uniformskravet. Jag slutade jobba vid trafikpolisen 2007, så det har hänt en del sedan dess. Men det enda vi tilläts sätta på uniformen var symbolen för Skaraborg på ärmen. Det visade att vi tillhörde enheten i Skaraborg. Det var det enda som var tillåtet. I övrigt fick man inte sätta på någonting.

Jag tycker att det är helt rätt. Man ska inte blanda in vare sig religiösa eller politiska symboler i polisens uniformer. Uniformen ska vara ren, som det står i uniformsreglementet. Sedan har man tillåtit huvudduk, kippa och sådant där. De som tillhör de här trossamfundet kan använda denna typ av signaler i sitt privatliv, men inte när de står som representanter för svenska staten.

Vi ska komma ihåg att polisen har ett våldsmonopol. De kan ta till våld mot andra människor. Det får aldrig ifrågasättas att det våldet representerar just svenska staten och ingenting annat. Det är jätteviktigt när vi pratar om polisens uniformer.

Anf. 22 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Om jag som ångermanlänning skulle möta en polis med "Skaraborg" på armen är jag inte alls säker på att jag skulle känna tillit till saklighet och opartiskhet, som det heter.

Tack till både interpellanten och ledamoten från Västra Götaland! Jag skulle vilja bena upp detta och först ta den principiella frågan. Jag tycker att det är en mycket berättigad principiell diskussion.

Någon kanske vill antyda att frågan diskuteras i ett omvänt diskriminerande syfte, att det skulle vara illegitimt att diskutera frågan därför att man då skulle vara ute efter personer som exempelvis har en viss tro – jag kan ju inte utesluta att interpellanten har stött på också sådana invändningar. Jag vill då understryka att om man tittar på våra nordiska grannländer – interpellanten Richard Jomshof nämnde själv Norge – eller för den delen ut över Europa ser man att demokratiska rättsstater hanterar denna fråga på olika sätt.

Principiellt tycker jag att det är en mycket legitim uppfattning att uniformen ska vara just uniform. Vad som sedan anses vara en del av denna uniform ser lite olika ut på olika ställen, vilket kan vi se om vi jämför Sverige med andra länder. Det finns en gråskala för vad som kan rymmas inom en uniform som fortfarande betraktas som en uniform även i praktisk bemärkelse.

En annan viktig sak som man måste vara noggrann med, apropå sakligheten och opartiskheten, är att om du har en kippa på huvudet är inte detta i sig ett uttryck för att du agerar osakligt och partiskt. Sakligheten och opartiskheten tar sig uttryck i myndighetsutövningen, och jag föreställer mig att en polis med en kippa på huvudet mycket väl kan agera både sakligt och opartiskt i sin myndighetsutövning.

Däremot föreställer jag mig, om vi talar om upplevelsen av opartiskhet och saklighet, att en rad olika saker i en polis agerande absolut kan påverka den enskildes upplevelse av tillit eller av att ha blivit sakligt och opartiskt behandlad. Jag utesluter inte heller att en religiös symbol för en del skulle kunna påverka den upplevelsen. Det tycker jag i alla fall är ett rimligt argument.

Å andra sidan – och det är därför jag ändå tar en lite mer pragmatisk ställning till frågan – är detta rimligen någonting som polisen måste överväga själv. Om det är så, som ledamoten från Västra Götaland sa, att polisens säkerhetsavdelning har lyft frågan föreställer jag mig att det förs en diskussion inom Polismyndigheten och att det görs en avvägning.

Jag har själv inte uppfattat – ni får gärna upplysa mig om jag har missat någonting – att denna diskussion i första hand förs baserat på bred praktisk erfarenhet av att detta de facto har varit problematiskt utan snarare att frågan i hög grad diskuteras just som en principiell fråga. Under alla omständigheter tycker jag att den hör hemma inom Polismyndigheten, och det är där jag har landat i mitt svar.

Anf. 23 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Tack för svaret så här långt, justitieministern!

Bara det att vi diskuterar frågan här tycker jag ändå belyser problemets art. Det hade varit mycket enklare att bara konstatera och bestämma att vi ska ha en helt neutral polisuniform. Då hade vi sluppit den här diskussionen.

Jag skulle vilja läsa innantill kopplat till hur man resonerar i Finland. En svensk medborgare vid namn Merit Wager vände sig till polisstyrelsen i Finland och ställde frågan om man tillåter denna sorts symboler där. Jag tänker läsa upp delar av det svar hon fick, för jag tycker att det är väldigt bra.

”En polis i uniform representerar Polisen som organisation och det är inte tillåtet att bära tecken som visar personlig övertygelse eller ideologisk eller annan motsvarande inriktning. Uniformen får inte heller användas för att främja egna, personliga mål.

I Polisens uppdrag ingår att möta människor, att arbeta med människor. När en medborgare möter en polis på gatan, ska han/hon oavsett sin egen religiösa eller någon annan inriktning, utan förutfattade meningar kunna vända sig till den finska polisen, till exempel för att anmäla ett brott.”

Svaret fortsätter: ”Att använda religiösa, ideologiska eller andra symboler i samband med tjänsteuniform skulle kunna väcka aggression och ge upphov till en negativ inställning hos den person som kommer i kontakt med polisen.

Det finns religioner där könen i enlighet med västerländsk demokratisk uppfattning inte är jämställda. I Finland behandlar polisen alla lika, oavsett religiös eller annan övertygelse, och kvinnors ställning skyddas i grundlagen. Dessutom har Polisstyrelsen som mål att öka antalet kvinnor på ledande poster. Konflikten mellan dessa intressen skulle göra det svårt för en polis som offentligt bekänner sig till en religion där könen inte är likvärdiga. Dessutom skulle det försvaga polisorganisationen från insidan, och dess verksamhet skulle inte heller se bra ut utåt.”

Vidare: ”Om Polisen skulle tillåta användning av religiösa huvudbonader, skulle man för jämlikhetens skull också behöva tillåta användning av andra symboler för ideologier, personliga övertygelser eller läggningar. Det skulle riskera att äventyra medborgarnas tro på att alla behandlas lika. Det skulle försvaga polisorganisationens rykte som en pålitlig och opartisk myndighet.”

Jag tycker att svaret är väldigt bra och tydligt. Jag tycker också att det ligger helt i linje med vad jag själv anser i frågan.

I svaret pekar man på ytterligare ett problem som jag egentligen inte tycker har med den här frågan att göra – för mig handlar det bara om uniformen som sådan. Men olika symboler betyder ju olika saker för olika människor. Jag anser till exempel att slöjan är en islamistisk symbol. Den symboliserar underkastelse och uppdelning mellan män och kvinnor, och detta tycker jag är extremt problematiskt. En medborgare som till exempel har flytt från ett muslimskt land och möter den sortens polis skulle faktiskt kunna få en väldigt negativ inställning till den polisen, vilket också skulle kunna innebära ett hot mot polisen i fråga.

Om en polis som har valt att bära kippan – nu tror jag inte att det är ett jättestort problem – skulle ge sig in i den sorts kravaller vi till exempel såg i påskas vill jag påstå att den polisens liv skulle vara i fara på ett sätt som kanske inte skulle ha varit gällande utan kippan, just på grund av den sorts strömningar man kan se i vissa delar av vårt samhälle.

Jag menar alltså att frågan innehåller andra problem än bara att man har en uniform som inte är uniform, förutom det rättviseperspektiv som jag själv har tittat på tidigare och som jag nämnde i mitt första inlägg.

Låt oss ta slöjan som exempel på detta med symbolerna. Vad har statsrådet för åsikt om den? Om den nu symboliserar en viss sak och vi har medborgare som har flytt från den sortens förtryck, och så möter man en polis som har den sortens symbol på sig – förstår statsrådet att det skulle kunna skapa väldigt negativa känslor mot polisen? Tycker statsrådet i så fall att det skulle vara ett problem?

Anf. 24 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret från statsrådet.

Detta är en jätte viktig principiell fråga. Den polis som gör ett ingripande där ute får aldrig ifrågasättas. Uniformen företräder svenska staten, inte den individ som bär uniformen som klädsel. Den individen kan självklart ha både politiska och religiösa uppfattningar som privatperson, men dessa får aldrig komma till uttryck i den roll man har som polisman. Då ska man företräda staten och den lagstiftning man har att hantera.

När jag jobbade på trafiken var det oerhört viktigt att man uppträdde korrekt ute och hade ren och snygg klädsel. Man fick byta den emellanåt, för det kunde vara lite smutsigt ute på vägarna. Det var oerhört viktigt att man ständigt uppträdde korrekt och hade representativ klädsel, det vill säga uniformen. Man var nämligen ansiktet utåt mot allmänheten i den roll man hade.

Det fick aldrig ifrågasättas att jag gjorde mitt jobb utifrån den lagstiftning som jag lutade mig mot – inget annat. Därför kan man inte blanda in religiösa eller politiska symboler i uniformen; det slår helt fel. Jag företräder de lagar som vi har stiftat här inne och inget annat.

När jag som polis möter allmänheten där ute får det aldrig någonsin uppstå tvivel om vad jag har för syfte med de åtgärder jag vidtar mot individen. Det gör det om det finns andra symboler på min klädsel.

Anf. 25 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig starta i det svar som Merit Wager, var det väl, hade fått från den finska polismyndigheten och som Richard Jomshof läste upp. Jag är kanske mest förtjust i första halvan av svaret. Jag tycker att frågans principiella legitimitet ligger i frågan om vad en uniform är och vilka symboler, kläder eller vad det nu kan vara som kan anses rymmas inom ramen för något som ändå på det hela taget är uniformt.

Så snart vi glider över i frågan om hur detta uppfattas blir det onekligen subjektivt. Jag kan nog föreställa mig att en huvudduk kan vara förtroendeskapande snarare än tvärtom för en del, och för andra är det precis tvärtom. Exakt hur detta påverkar yrkets attraktivitet, om man tycker att den ena religiösa symbolen står för vissa värden och den andra för andra värden och vad man läser in i detta är naturligtvis en del av den principiella frågan, men då är vi inne på frågan om hur man själv upplever det ena eller

det andra. Jag skulle vilja hålla mig till den första delen, nämligen den principiella frågan.

Frågan i sig är berättigad. Jag har inte uppfattat att detta är ett stort praktiskt problem i Sverige eller att vi kan peka på en stor erfarenhet av att detta har skapat konflikter, misstro eller tillitsbrott. Med utgångspunkt i en säkerhetsansats föreställer jag mig att det är en väldig skillnad mellan att å ena sidan stå upp mot stenkastare och våldsvverkare i ett påskupplopp och att å andra sidan ägna sig åt inre tjänst.

Enkelt uttryckt: Det finns flera relevanta aspekter på frågan som jag tycker hanteras bäst inom ramen för Polismyndigheten. Detta blir min konklusion. Principiellt är det en mycket berättigad fråga, och jag tycker att det är bra att diskussionen förs. Det är uppenbart att demokratiska rättsstater hanterar den på lite olika sätt. Jag tycker att argumenten i våra nordiska grannländer – flera av dem har framförts här – har goda skäl för sig. Jag har ändå stort förtroende för polisens förmåga att göra avvägningen kring vad det är för uniform som ska gälla inom svensk polis.

Anf. 26 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Vad gäller huruvida vi har förtroende eller inte för att polisen kan göra den bedömningen är vi inte riktigt överens. Jag tycker uppenbarligen inte att man klarar av att göra en korrekt bedömning. Men det är min högst subjektiva uppfattning.

När det sedan gäller den fråga jag ställer i interpellationen har den två delar. Jag håller med om att den första delen, den principiella frågan kopplat till begreppet uniform, är viktigast. Anledningen till att jag tar med den andra delen är att jag vill belysa min poäng. Jag för fram min uppfattning. Jag har väldigt starka åsikter om islam och islamism, till exempel.

Just därför tycker jag att den poängen är viktig. Jag kan personligen ifrågasätta en polis som bär den sortens symbol, baserat på vad jag anser om den religionen, på samma sätt som jag vet att det finns väldigt många väljare i mitt parti som har flytt från muslimska länder och har väldigt starka åsikter kopplat till detta. Men det finns säkert, precis som statsrådet konstaterar, de som har en motsatt uppfattning.

Detta är själva huvudpoängen; det är där vi har problemet. Den sortens diskussion ska inte få förekomma när vi pratar om poliser som representerar staten och statens våldsmonopol. Tar vi bort denna möjlighet för alla grupper försvinner också subjektiviteten och de känslor man kan ha inför den sortens polis. Det är också detta som någonstans är min huvudpoäng.

Jag vill samtidigt passa på att berömma regeringen i mångt och mycket. Vi har mycket i Tidöavtalet som vi är väldigt överens om, och jag är helt övertygad om att vi kommer att leverera en massa bra politik på området. Men i just den här enskilda sakfrågan tycker jag nog att statsrådet borde tänka om lite grann.

Anf. 27 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag har väl i grund och botten redogjort för min hållning. Jag tycker att frågan äger sitt principiella berättigande och att det är en fråga som vinner på att inte så att säga diskuteras i falsett. De flesta frågor här i världen vinner på att diskuteras i ett lugnt och sakligt tonläge, och jag tycker att det här meningsutbytet är ett uttryck för det.

För att bredda frågan kan man säga att uniformen förstås är en central del när det gäller att bygga tillit och skapa förtroende hos medborgarna. Och för att säga det uppenbara: Det är naturligtvis en mycket bredare fråga. I den utsträckning det finns tillitsproblem mellan svensk polis och medborgarna tror jag kanske inte att det i första hand har med den här frågan att göra utan att det möjligtvis är andra frågor som är mer centrala att ta itu med.

Med detta sagt, fru talman, vill jag tacka för den här debatten. Jag tycker att den lyfter en viktig principiell fråga som, som sagt var, uppenbarligen hanteras på olika sätt av demokratiska rättsstater, länder i Norden och andra länder. Redan detta tycker jag understryker frågans berättigande.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2022/23:126 om jämlikhetsdata och bekämpning av hatbrott

Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat mig om jag och regeringen kommer att ge polisen i uppdrag att förbättra sitt hatbrottsarbete och om jag kommer att inrätta en stömlinje för dem som drabbas av hatbrott.

De uppgifter som kommer fram i Brottsförebyggande rådets fördjupade rapporter om antisemitiska, islamofobiska och nu senast afrofobiska hatbrott är nedslående. Detsamma gäller uppgiften i den senaste rapporten om att den yngsta målsäganden bara var sju år gammal. Brås hatbrottsstatistik och fördjupade analyser ger oss angelägen kunskap om både den utsattethet som olika grupper av människor lever med i Sverige och de konsekvenser den får.

Polismyndigheten har en hög ambitionsnivå i arbetet mot hatbrott. Det finns en nationell kontaktpunkt för dessa frågor liksom utpekade demokrati- och hatbrottsutredare i alla polisregioner. Polismyndigheten har sedan några år tillbaka även inrättat särskilda hatbrottsenheter i Stockholm, Göteborg och Malmö, i syfte att förbättra arbetet med denna typ av brott.

Polismyndigheten har fått ett uppdrag som syftar till att uppkläringen och lagföringen av hatbrott och andra brott som hotar demokratin ska öka, samt att kompetensen inom myndigheten för att utreda dessa brott ska öka. I slutredovisningen av uppdraget, som ska ske senast i december 2023, ska Polismyndigheten redovisa resultatet av sina fortsatta åtgärder för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Polismyndigheten ska även beskriva hur samverkan med myndigheter och organisationer bedrivs samt hur Polismyndigheten säkerställer en fungerande dialog med drabbade personer.

Brottsofferjouren har en nationell stömlinje som ger information och medmänskligt stöd till brottsutsatta, deras anhöriga och vittnen. Dit kan även personer som har blivit utsatta för hatbrott ringa. Brottsofferjourens verksamhet finansieras genom bland annat statsbidrag.

Att människor utsätts för verbala påhopp och våld på grund av sin hudfärg eller religion är förstås oacceptabelt. Att en stor andel av dem som utsätts är barn och unga gör frågan än mer angelägen. Arbetet mot hatbrott är mycket viktigt, och regeringen följer frågan noga, inte minst genom det

pågående regeringsuppdraget till Polismyndigheten. Som sagt: Vi ser fram emot den kommande slutredovisningen av det uppdraget. Däremot finns det i dagsläget inga planer på att inrätta en särskild stödlinje för personer som drabbas av just hatbrott.

Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! År 2021 gav vi i Miljöpartiet när vi satt i regeringen Brottsförebyggande rådet, Brå, i uppgift att ta fram en tredje del i en påbörjad serie av rapporter som belyser rasismen i Sverige. De två första rapporterna behandlade antisemitism respektive islamofobi, och Brås nya studie belyser afrofbiska hatbrott och synliggör det som många har vittnat om under lång tid, nämligen hur hatbrott sker öppet på gator och torg, inom vården och på skolor och arbetsplatser. Verbala påhopp, där n-ordet och andra nedsättande uttryck används, är vanliga. I nästan en femtedel av anmälningarna förekommer våld. Dessa resultat är alarmerande.

Brottsförebyggande rådet har också lyft fram problemet med att vi saknar jämlikhetsdata i Sverige, alltså kunskap som belyser utsatthet för rasism kopplat till religion, hudfärg eller etnicitet. Vi har i dag en väldigt omfattande könsuppdelad statistik men också många studier och enkäter – även den nationella trygghetsundersökningen och ungdomsenkäter – där de svarande tar upp till exempel sexuell läggning, transidentitet och andra aspekter. Men just när det kommer till rasism ställs inte dessa frågor i dag. Det gör att studien från Brå blir särskilt värdefull, men vi skulle behöva en mer omfattande bild av hur rasismen drabbar personer. Det handlar om att människor behandlar dem sämre på grund av religion, hudfärg eller etnicitet.

Därför vill jag fråga justitieministern om han kommer att ta några initiativ för att ta fram mer kunskap och arbeta fram jämlikhetsdata, till exempel inom ramen för den nationella trygghetsundersökningen, som polisen genomför och som är ett väldigt viktigt arbete som också vi politiker här i Sveriges riksdag använder för att fatta beslut och prioritera.

Frågan om jämlikhetsdata har tidigare utretts av Diskrimineringsombudsmannen år 2012, och slutsatsen blev även då att man både kunde och borde införa detta i Sverige för att få en större synlighet i statistiken och en tydligare kunskapsbild. Sverige har även av EU och FN-organ blivit uppmanat att införa jämlikhetsdata specifikt kopplat till rasism, där kunskapen är bristfällig.

Frågan är konkret: Kommer Gunnar Strömmer att verka för detta?

Anf. 30 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Diskussionen om hatbrott har inte minst varit aktuell under föregående mandatperiod. Vi hade extremt många medialt uppmärksammade fall i vårt land, där många personer utsattes för hatbrott med extrema förnedringsinslag. Det kom i den politiska debatten att sammanfattas som förnedringsrån. Jag behöver nog inte påminna dem som lyssnar på den här debatten mer exakt om vad det innefattade.

Det som var en röd tråd i samtliga dessa uppmärksammade fall var att det var svenskar som var brottsoffer och att det fanns väldigt tydliga hatmotiv mot just svenskar från förövarnas sida. Det som också var en röd tråd i samtliga dessa uppmärksammade fall var att åtalerna inte rymde just

hatbrottsmotivet, utan personerna åtalades bara för de andra brott som ingick i sammanhanget.

Vi har haft många debatter med den föregående regeringen, som har förnekat att just svenskfientliga hatbrott har varit ett utbrett problem i vårt samhälle. Man hänvisar till statistik från Brottsförebyggande rådet att endast 1 procent av de anmälda hatbrotten var fall där brottsoffren hade svensk nationalitet. Därmed påstod man också att det inte fanns ett utbrett problem.

Jag vill påstå att problemet är mer utbrett än vad Brottsförebyggande rådets statistik visar och att det finns ett strukturellt problem, kanske hos polisen, hos åklagaren eller till och med i lagstiftningen, när det gäller hur man väljer att tolka begreppet hatbrott och när man anser att det är motiverat att inkludera hatmotiv i bedömningen av de fall där det förekommer.

Alldeles uppenbart är att man i bedömningen av de uppmärksammade fallen inte tog hänsyn till brottsoffrens utsatthet för just hatbrott. Därför skulle jag vilja utnyttja möjligheten att i den här debatten fråga statsrådet om statsrådet anser att man ska vidta någon åtgärd någonstans, antingen via lagstiftningen eller genom det uppdrag till polisen som nämnts här, att utbilda hatbrottsenheterna särskilt när det gäller svenskars utsatthet för hatbrott. Anser statsrådet att det finns någon anledning att uppmärksamma just denna aspekt när det gäller hatbrott i lagstiftningen?

Anf. 31 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tusen tack, Annika Hirvonen, för frågan! Det är intressanta resonemang i botten av den frågan.

Vad är det för rätt som enskilda människor har i förhållande till hatmotiv? Ja, det är att inte bli utsatta för brott som grundar sig på ett sådant motiv. Alla brott är naturligtvis allvarliga, men om motivet dessutom har att göra med din hudfärg, religiösa övertygelse, etniska bakgrund eller något annat uppfattar vi som demokratisk rättsstat att det finns en särskild skyddsgrund. Därför är det utomordentligt viktigt att det finns en robust lagstiftning kring sådant och att man i brottsbekämpande myndigheter, i alla andra delar av de rättsvårdande myndigheterna och för den delen i samhället i stort är väldigt medveten och vaksam när det gäller den typen av brottslighet.

Låt mig här också ta upp Adam Martinens fråga. Jag är också övertygad om att mönstret när det gäller hatbrott ibland kan vara lite randigare eller rutigare än vad vår ofta ganska polariserade debatt vill ta in. Vi vet att det kan begås hatbrott exempelvis mellan olika etniska minoriteter. Det kan också, föreställer jag mig, vara en drivkraft i förhållande till någon som har en etnisk svensk bakgrund.

Sedan är det inte upp till justitieministern, menar jag, att ge rättsvårdande myndigheter instruktioner om att uppmärksamma en viss typ av hatbrott mer än andra. Det är bra att vi har debatten, men det får räcka som en generell signal från våra demokratiska institutioner. Att ha ett robust lagligt och rättsligt skydd mot hatbrott är utomordentligt viktigt, och brottsbekämpande myndigheter ska utan skygglappar ingripa mot all slags hatbrottslighet.

När det gäller frågan om statistik är det kanske ändå inte en tillfällighet – detta säger jag inte i ett raljant syfte – att det som Annika Hirvonen efterlyser inte finns efter åtta år med rödgrönt styre.

Jag tror att man kan ha olika ideologiska ingångar i det – jag tänkte snart komma till min egen. Vi kan börja med att konstatera att det praktiskt är väldigt komplicerat. Man kan titta på vad det finns för tillgängliga uppgifter för var och en. Vi vet att det på Skatteverket finns uppgifter om kön och medborgarskap och att det finns uppgifter om dina föräldrars födelse-land. Det är de objektiva faktorer, om man får använda det uttrycket, som finns registrerade om oss vad gäller den typ av faktorer som vi nu talar om.

Till skillnad från andra länder, exempelvis USA, har Sverige historiskt sett varit utomordentligt bestämt i uppfattningen att staten inte ska ägna sig åt registrering på en mer kalibrerad nivå än detta och heller inte tillhandahålla system som på andra sätt uppmuntrar en sortering av människor utifrån de faktorer som vi inte själva kan påverka. De har utan tvekan relevans, men detta är sådant som man kan säga att diskrimineringslagstiftningen, hatbrottslagstiftningen och annat är ägnat att skydda.

Jag har ett rakt svar på Annika Hirvonsens fråga till mig – om jag tänker vidta någon åtgärd för att åstadkomma jämlikhetsdata. Svaret på den frågan är nej. För mig bottnar det bland annat i en praktisk erfarenhet. Även de myndigheter, Brå och andra, som Annika Hirvonen nämner lyfter fram att de själva uppfattar att det skulle vara väldigt komplicerat att göra detta. Men för mig är det faktiskt också en moralisk eller principiell fråga. Jag tror att det om man ska ha en konsekvent likabehandlingslinje i ett land som bygger på icke-diskriminering och likabehandling är utomordentligt vanskligt att sätta igång eller uppmuntra system som trots allt bygger på sortering.

Anf. 32 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det känns väldigt angeläget att vi kan ha denna debatt för att också reda ut en del sammanblandningar. Till att börja med vill jag tydliggöra att vi från Miljöpartiet inte förordar register eller registrering kring de här frågorna. Det som vi förordar är jämlikhetsdata baserade på frivilliga och anonyma enkäter, där man har självidentifikation som utgångspunkt. Alla dessa kriterier – frivillighet, anonymitet och självidentifikation – är nödvändiga för att inte jämlikhetsdatan ska få de negativa konsekvenser som Gunnar Strömmer lyfter upp.

Vi ser hur detta går att använda redan i dag. Man kan till exempel titta på den stora ungdomsenkäten. Där kan respondenterna välja om de vill fylla i till exempel uppgifter om sexuell läggning. Det är frivilligt och anonymt. Och det baseras helt på personens självidentifikation. Det som resultatet kan visa är om ungdomars levnadsvillkor skiljer sig åt baserat på vilken sexuell läggning eller transidentitet som de har angett att de har. Det är värdefullt för oss politiker och beslutsfattare.

Det finns också många företag som använder sig av jämlikhetsdata för att förbättra sina företag. Med just sådana här frivilliga och anonyma enkäter med självidentifikation som bas kan de ta reda på ifall det finns skillnader i hur man upplever till exempel kulturen på företaget och vidta adekvata åtgärder.

Sverige har alltså i praktiken redan jämlikhetsdata. Några delar finns i personnumret, precis som Gunnar Strömmer lyfter, till exempel kön. Andra delar finns i annan offentlig statistik, och vissa frågor ställer vi i anonyma, frivilliga enkäter.

Den blinda fläcken är verkligen rasismen. Föräldrars födelseland fångar nämligen inte på ett adekvat sätt in faktorer som hudfärg, religiös övertygelse eller ens etnicitet.

Jag tycker att Brås senaste studie om afrofbiska hatbrott verkligen är en väckarklocka. Här finns det stora samhällsutmaningar. Detta omfattar i princip alla samhällssektorer, och det drabbar barn redan i skolåldern.

Ökad kunskap, som är mer strukturellt insamlad, skulle vara värdefull också för att vi inte skulle fastna i diskussioner om vad som är föreställningar eller en polariserad debatt. Vi skulle då få hårda fakta.

Det har varit otroligt viktigt i arbetet för att Sverige ska bli mer jämställt att man har slutat prata om hur det i det enskilda fallet är legitimt att till exempel en kvinna har en lägre lön än hennes manliga kollega. Man kan peka på en massa enskilda fall och enskilda situationer, och varje gång kan man hitta en förklaring. Men när man ser mönstren och strukturerna kan man komma bort från diskussionen om vad som är anekdotiska undantag eller exempel och faktiskt få fokus på de stora strukturella problemområden som finns när det kommer till rasism i vårt samhälle.

Jag vill uppmana justitieministern att ta till sig den nya kunskapen kring jämlikhetsdata och överväga detta.

Anf. 33 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! När Brottsförebyggande rådet nämns kan jag ta tillfället i akt och säga att det finns en bristfällighet i de undersökningar som har gjorts när det kommer just till hatbrott mot svenskar.

Den statistik som jag hänvisade till förut är den statistik som den förre justitieministern hänvisade till när han ansåg att det inte fanns ett utbrett problem i Sverige med hatbrott mot svenskar, nämligen att endast 1 procent av de fall med hatbrottsmotiv som anmäls inkluderar hatbrott mot svenskar.

Jag vill mena att det finns ett annat problem i det hela, nämligen att antingen polis eller åklagare inte beaktar de hatbrott som svenskar utsätts för. Därmed blir det också missvisande i statistiken för anmälda brott när det gäller hur utbrett detta problem faktiskt är i vårt land. Inte minst i alla de medialt uppmärksammade fall där hatbrottsmotiv mot svenskar tydligt förekom saknades just detta beaktande i åtalet från åklagarens sida.

För min del talar detta sitt tydliga språk. Här finns det ett strukturellt problem i Sverige. Man kan komma åt detta genom bättre statistikunderlag. Det kan också bli en fråga till justitieministern: Anser justitieministern att det behövs ett särskilt uppdrag för att belysa svenskfientlighet och hatbrott mot svenskar för att på ett bättre sätt förstå problematiken? Min andra fråga är: Anser justitieministern verkligen inte att det behövs något särskilt uppdrag till polis eller åklagare i fråga om att man ska beakta hatbrottsmotiv även när svenskar är utsatta för hatbrott?

Anf. 34 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tar det sista först. Jag tycker att det är mycket berättigat att tala om hatbrott just generellt, oavsett vilken etnisk tillhörighet som

brottsoffret har. Jag tror nog att de flesta, baserat på en allmänmänsklig erfarenhet, kan ta till sig att hatmotiv kan slå åt olika håll. Det kan förstås slå från representanter för majoritetsbefolkningen mot minoriteter av olika slag. Det kan vara hatmotiv mellan enskilda människor som hör till olika minoriteter. Och naturligtvis kan man drivas av ett hat också mot någon som är etnisk svensk, som Adam Marttinen tar upp. Däremot har jag inte övervägt några särskilda uppdrag i den delen, men jag tycker att det är helt legitimt och rimligt att lyfta den aspekten av frågan.

När det sedan kommer till frågan om statistiken kanske jag ändå får upprepa vad jag sa inledningsvis. Jag tror inte att det är någon tillfällighet att vi står och diskuterar frågan här trots åtta år av ett rödgrönt regeringsinnehav. Det finns skäl till att regeringar inte har gett denna typ av uppdrag till exempelvis myndigheter.

Jag, som i grund och botten har ett liberalt grundackord i min samhällssyn, har intuitivt svårt för att se på människor i grupper, mönster, strukturer och kollektiv. Men det råder samtidigt ingen tvekan om att det finns strukturer i samhället som påverkar en massa olika saker. Det är klart att statistik som kan visa mönster på ett allmänt plan är behjälplig för den som vill göra någonting åt och bryta strukturer.

Min principiella, erfarenhetsmässiga och kanske även praktiska ståndpunkt när det gäller just etnisk bakgrund är att jag tror att det är utomordentligt farligt att i ett likabehandlingsarbete använda sortering som verktyg. Jag vill understryka att jag har uppfattat att Annika Hirvonen inte efterfrågar att vi ska rasregistrera oss med fler faktorer hos Skatteverket utan att metoden just var frivillighet, självidentifiering och så vidare. Likafullt är det för mig en utomordentligt farlig väg att gå att staten sätter i system att efterfråga människors etniska bakgrund i olika avseenden, även om det sker med självidentifiering, eftersom det går stick i stäv med hela idén om antidiskriminering, likabehandling, saktighet och opartiskhet.

Till det kommer de praktiska problemen även med en sådan metod. Dels tror jag möjligen att värdet av statistik som bygger på subjektiva upplevelser snarare än objektiva faktorer kan ifrågasättas i många fall, dels måste det vara så att om den här statistiken – som skulle basera sig på självidentifiering – ändå ska visa på mönster på den nivån måste det ändå handla om faktorer som är så pass uniforma eller enhetliga att de kan systematiseras närmast på ett automatiskt sätt. Likafullt kommer alltså även en självidentifiering på något sätt att bygga på att man krokas i faktorer som är bestämda av andra. Detta är väl en praktisk synpunkt som även Brå har lyft upp.

För mig är det en principiell fråga, och jag har full respekt för att man kan ha olika uppfattningar beroende på samhällssyn. Men jag tror att det är väldigt farligt, även om det bygger på frivillighet och självidentifiering, att staten initierar sortering utifrån etnisk bakgrund. Jag tror att de praktiska implikationerna av det är svåra att överblicka och potentiellt sett väldigt farliga. Därför blir mitt svar trots allt nej.

Anf. 35 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! De invändningar som justitieministern lyfter kring jämlikhetsdata har mycket riktigt blockerat ett utforskande av de här metoderna. Men det har skett mycket utveckling både inom näringslivet och inom akademien.

Behovet är skriande tydligt: Vi saknar systematisk kunskap om rasism i det svenska samhället. Studier som Brås rapport om afro-fobiska hatbrott är otroligt viktiga och värdefulla, och det som är riktigt farligt är ju om vi inte agerar mot rasismen. Rasismen får konsekvenser. Den bryter ned skolbarns lust att gå till skolan och lära sig och utvecklas, och den bryter ned självkänslan hos människor. I värsta fall leder rasism till död, som i exemplet där sjukvårdspersonal bortförklarade en mans allvarliga sjukdomstillstånd med "kulturell svimning".

Vi har mycket att arbeta med kring rasism. Kunskap om hur rasismen ser ut och på vilka områden de största problemen finns är viktiga verktyg för att komma åt strukturell problematik med rasism på samma sätt som kunskap om hur män och kvinnor särbehandlats varit helt centralt i arbetet för jämställdhet.

Jag är övertygad om att det inte kommer att vara enkelt att införa jämlikhetsdata. Jag är övertygad om att det kommer att finnas många års behov av utvecklande och förfinande för att uppnå bästa möjliga resultat. Men jag är övertygad om att det går och att det är ett viktigt verktyg för arbetet mot rasism i Sverige.

Anf. 36 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt oss först ringa in vad vi är överens om, och det är att rasism är förfärligt. Det ligger i varje anständigt demokratiskt samhälles uppdrag och uppgift att motverka det med all kraft. Det kan man säga alldeles oavsett vad den tar sig för uttryck och vem det riktar sig emot. Det är klart att det finns strukturella problem och mönster som upprepar sig och som träffar vissa grupper mer än andra, men jag uppfattar ändå i grund och botten att det är en fråga om ett individuellt fri- och rättighetsskydd att var och en ska vara skyddad mot rasism eller diskriminering av olika slag.

Det är det ena. Det andra är att jag verkligen inte motsätter mig att man försöker skaffa sig systematisk kunskap om frågan, utan frågan gäller med vilka metoder man ska skaffa sig den kunskapen. Jag tror att man kan komma ganska långt i förståelsen av hatbrott genom att till exempel gå på djupet i en rättsfallsanalys av de fall när vi har haft rättsprocesser som just handlar om hatbrott. Man kan komma långt genom en komparativ studie där man jämför den typen av brott i Sverige med andra jämförbara länder. Jag föreställer mig också att den typen av undersökningar som redan görs, som Brås rapporter som Annika Hirvonen nämnde, är ägnade att höja vår kunskap om detta.

Det jag däremot inte känner mig tilltalad av är tanken att staten på ett eller annat sätt ska driva på för en sortering eller en förfrågan där enskilda människor ska uppge eller sortera sig själv utifrån de faktorer som hatbrottslagstiftningen och diskrimineringslagstiftningen är ägnade att motverka.

Jag tror att det är en farlig väg att gå. Att det görs av olika enskilda aktörer i näringsliv och akademi kan man ha synpunkter på, och det har jag också. Men trots allt är det en annan sak än vad statsmakterna gör för någonting, och den vägen är jag inte beredd att gå.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2022/23:137 om hemliga tvångsmedel och integritet

Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Gudrun Nordborg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att garantera ett starkt skydd för den personliga integriteten vid användandet av hemliga tvångsmedel. Jag vill först bara understryka att jag tycker att det är utmärkt att den frågan reses. Avvägningen mellan den effektiva brottsbekämpningen å ena sidan och den personliga integriteten å den andra är komplex i varje tid men ställs onekligen på sin spets i vår tid.

Min utgångspunkt är att vi har sett en skrämmande utveckling vad gäller gängkriminalitet inte minst i Sverige de senaste åren. Det är en brottslighet som är systemhotande, och min och regeringens uppgift är därför att göra allt som står i vår makt för att vända den utvecklingen.

För att göra det kommer det att krävas kraftfulla åtgärder, och en viktig del av det är att ge brottsbekämpande myndigheter, polis och åklagare inte minst, nya och effektiva verktyg i det arbetet. Det innefattar bland annat utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel också i ett preventivt och förebyggande syfte. Vi avser att lägga flera sådana förslag under det här året.

Samtidigt är det förstås så att alla bestämmelser om hemliga tvångsmedel måste leva upp till högt ställda rättssäkerhetskrav. Det gäller både reglerna i sig och tillämpningen av dem. Det finns flera mekanismer som avser just rättssäkerheten och som har till syfte att säkerställa skyddet för enskildas rättigheter när man använder hemliga tvångsmedel. Till exempel finns det krav på domstolsprövning och även krav på att offentliga integritetsskyddsombud ska bevaka den enskildes integritetsintresse.

Det finns också ett omfattande tillsynssystem. Tillsynen utövas främst av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. För att säkerställa att nämnden har bästa möjliga förutsättningar att utöva sitt viktiga uppdrag har regeringen också ökat anslagen till nämnden. Även andra myndigheter kan utöva tillsyn. Utöver detta gör regeringen årliga skrivelser till riksdagen, som interpellanten tar upp, med redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel. Det gör också att den parlamentariska kontrollen är en viktig del av det här systemet.

Även om den personliga integriteten ska värnas måste också myndigheterna ha förmåga att motverka den gängkriminalitet och den grova organiserade brottslighet som begränsar livet, friheten, tryggheten och vardagen för människor i hela vårt land, inte minst i särskilt drabbade områden. För den förmågan är möjligheten att i vissa fall kunna använda hemliga tvångsmedel helt avgörande. Regeringen kommer inte tveka att göra det som krävs för att vända den utveckling som vi nu har upplevt under alldeles för lång tid. Ytterst handlar det om medborgarnas trygghet, men det handlar också om att värna det fria och öppna samhället.

Anf. 38 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Vi är ense om vissa saker, men inte om allt. Självklart är vi eniga om att kriminaliteten måste begränsas och bekämpas på bästa möjliga sätt. Frågan är hur.

Är upprepad användning av hemlig övervakning bästa vägen? Justitieministern pläderar för det. Som vänsterpartist önskar jag intensivt prioriteringar av andra samhällsinsatser. Men låt oss också fundera över vad hemlig övervakning innebär i dag. Vad finns det för former?

I skrivelsen från regeringen redovisar myndigheter för vad de har gjort. Under år 2021 handlar det om följande:

- I fråga om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation var det 3 926 tillstånd som berörde primärt 1 384 personer.
- I fråga om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation var det 12 989 tillstånd som berörde 3 310 personer.
- I fråga om hemlig kameraövervakning var det 242 tillstånd som berörde 235 personer.
- I fråga om hemlig rumsavlyssning var det 166 tillstånd som berörde 79 personer.
- I fråga om hemlig dataavläsning var det 589 tillstånd.
- I fråga om preventivlagen, det vill säga åtgärder för att hindra vissa allvarliga brott, var det 0 beslut.
- I fråga om inhämtningslagen, det vill säga inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation som har skett i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, var det 599 beslut.

Vidare tillkommer att Säpo också har agerat, vilket har lett fram till 494 beslut.

Jag nämner detta för att visa att det inte är fråga om ett fåtal ärenden, och många personer berörs primärt – ibland ytterligare personer.

Precis som justitieministern också nämnde pågår ytterligare arbete i Regeringskansliet för att lägga fram ännu fler repressiva förslag, bland annat om utökad användning av hemlig tvångsavlyssning, större möjligheter att använda preventiva tvångsmedel utan brottsmisstanke liksom utredning av visitationszoner.

Vad blir den sammantagna effekten av detta? Justitieministern hoppas att åtgärderna ska skapa trygghet och förtroende för staten från medborgarnas sida. Jag ser en oro med de successiva stegen mot framväxten – vi är inte där än – av ett obehagligt övervakningssamhälle. Det är en serie myndighetsbeslut som fattas, och vi tänjer gränser hela tiden när det handlar om grundlagsskyddade och konventionsskyddade mänskliga rättigheter.

Kan också justitieministern se att det finns en risk för att medborgarnas tillit till vårt samhällssystem undermineras av besluten?

Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Gudrun Nordborg för en rak fråga. Jag ska ge ett rakt svar: Ja, jag kan se de riskerna.

Det finns utan tvivel en risk när vi flyttar balanspunkten mellan den effektiva brottsbekämpningen å ena sidan och den personliga integriteten och andra rättssäkerhetsvärden å den andra i riktning mot en effektivare brottsbekämpning. Tilliten till öppenhet och transparens om inte under-

mineras så i alla fall naggas i kanten. Det är ett skäl till att det är utomordentligt viktigt att vi för den debatten. Det är en reell intressekonflikt som är latent, inte ny. Det är inte heller så att det ena intresset trumfar det andra. I praktiken är det fråga om en avvägning, och förutsättningarna för den avvägningen förändras också över tid. Man talar om proportionalitet som en viktig del i avvägningen, alltså att det ska vara en rimlig balans mellan mål och medel. Den balansen, proportionaliteten, påverkas naturligtvis av hur samhället utvecklas i övrigt.

Min egen resa i frågan är sådan att jag kommer från ett mycket tydligt integritetshörn, men jag har själv flyttat på mig av det enkla skälet att jag menar att samhällsutvecklingen har tagit sådan skruv att det är av utomordentligt stort värde att våra brottsbekämpande myndigheter, under den kontroll som sker av domstolar, integritetsskyddsombud, tillsyn och annat, får kraftfullare verktyg för att ha bättre förutsättningar att både klara upp redan begångna brott och helst förhindra allvarlig brottslighet.

Låt oss titta på de konkreta frågor som gäller avlyssning. Ja, jag är av uppfattningen att fler människor riskerar att bli avlyssnade. Det enkla skälet är att alltför många och allt fler är involverade i en typ av brottslighet som gör det motiverat att använda hemliga tvångsmedel, bland annat som i dag inom ramen för förundersökning, och det kommer trots allt att vara huvudregeln även framåt. Men det är helt riktigt att riksdagen har drivit fram, och Regeringskansliet har ärvt, en utredning som också tar sikte på möjligheten att använda hemliga tvångsmedel i brottsförebyggande syfte. Det är en möjlighet som finns i dag.

Gudrun Nordborg nämnde bland annat preventivlagen, som har till syfte att motverka terrorism och spioneri. Där finns verktyg som regeringen och jag menar också bör ställas till de brottsbekämpande myndigheternas förfogande för att förebygga inte minst de skjutningar och sprängningar vi har sett på senare tid.

Det ligger i sakens natur att fler personer potentiellt sett kommer att bli föremål för avlyssning. Men detta styr vi i hög grad utifrån hur vi utformar lagstiftningen. Den kan definieras tydligt på olika sätt, bland annat genom att tala om grupp och organisation. Det handlar vidare om att avgränsa just organiserad brottslighet, vilket redan sker på olika ställen i lagstiftningen. Man kan också diskutera vilka brottskategorier som ska omfattas av möjligheten. Jag har sett en del remissvar när det gäller vår önskan att gå vidare med preventiva tvångsmedel. De kan principiellt sett stödja att brottsbekämpande myndigheter också får möjligheten, men de kan tycka att det ska vara färre brott som borde vara föremål för möjligheten – och så vidare.

Låt mig avsluta där jag började. Jag erkänner gärna att det finns en intressekonflikt och att man ska vara varse att tilläggsrisker och annat kommer att flytta balanspunkten – även om den flytten enligt min uppfattning är nödvändig.

Anf. 40 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag förstår inställningen, och jag har hört den från polis och åklagare. Jag kan begripa att när man är mitt inne i tuffa processer, med mycket våld omkring sig, vill tillgripa precis allt. Men gränser måste finnas.

Låt oss titta på gränsen rättssäkerhet, det vill säga att det ska vara en domstolsprövning. Vi kan se att det gällande dessa ärenden är oerhört få avslag. Får polis och åklagare alltid som de vill? Är ansökningarna väl underbyggda? Är de som ansöker medvetna och restriktiva när de söker sina tillstånd?

Det offentliga ombudet är ett slags garant, men vi får hoppas att dessa ombud hela tiden agerar oerhört seriöst och framför invändningar om det är befogat. Det vet vi inte riktigt.

Det sker också underrättelse till den som blir föremål för ett beslut när åtgärden är avslutad. Om det blir en förundersökning eller ett åtal ser man kanske delar av materialet, men om det inte leder till rättslig åtgärd ska man få en underrättelse. Det är dock svårt att få fram vad denna underrättelse ska innehålla; det är mer att det har skett något, inte vad som har tagits fram kring en person. Hur djup var kränkningen? Här känner jag också oro.

Flera av dessa åtgärder innebär avlyssning, dokumentation och läsning av material där fler än den som är konkret utpekad kommer i fråga och blir inbegripna i detta. Många säger att detta inte gör så mycket om man har rent mjöl i påsen; då behöver man inte vara rädd för detta. Men jag känner en oro i och med den samhällsutveckling vi har politiskt att man framöver kan dra in fler grupper på ett svårartat sätt.

Jag kan i redovisningarna också se att det rapporteras några framgångsexempel till regeringen. Det gläder mig att dessa fall löstes eftersom det var allvarliga fall, men jag tycker fortfarande att balansen är svår.

När det handlar om att klara brott har vi misslyckats. Vi har gett väldigt mycket resurser till polisen. Men i framför allt Stockholmsområdet jobbar man nu på annat sätt genom att avisera särskilda händelser och kan därigenom antligen samarbeta mellan olika utredningar och dela information med varandra. Nu ser vi effekter av detta i form av anhållanden och häktningar, vilket leder framåt.

Det var så man tänkte att den sammanhållna Polismyndigheten skulle ha fungerat för länge sedan och att de kraftiga resursförstärkningar som har getts till polisen skulle ha fått effekt.

Jag tror att vi måste hitta många fler sätt att angripa den allvarliga kriminaliteten. Vi måste ge polisen resurser men också kräva att man använder dem effektivt och inte lutar sig mot att ”om vi hade haft hemliga tvångsmedel hade det gått mycket bättre”. Den argumentationen oroar mig.

Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig inleda även denna vända genom att bekräfta att det finns en latent intressekonflikt mellan effektiv brottsbekämpning och personlig integritet. Den är på intet sätt ny utan en ganska evig frågeställning när det kommer till balansen i rättsstaten. Den är dock inte statisk utan påverkas av samhällsutvecklingen.

Min uppfattning är att om man har ett erfarenhetsbaserat angreppssätt på frågan finns det mönster i vad som efterfrågas av brottsbekämpande myndigheter, inte bara i Sverige. Vi har visserligen en brutal topp på detta isberg med 62 dödsskjutningar under förra året och ett antal sprängningar, och vi vet alla hur starten på detta år har sett ut.

Detta sticker utan tvekan ut i en internationell jämförelse, men vi är ändå inte ensamma om att ha problem med grov organiserad brottslighet.

Överallt efterfrågas ungefär samma saker, men nedkokat till den svenska erfarenheten handlar det om sekretesshinder mellan myndigheter. Här finns också en integritetsaspekt.

Det råder dock ingen tvekan om att svårigheterna att dela information mellan till exempel skola och socialtjänst i relation till brottsbekämpande myndigheter är en stor begränsning när det kommer till möjligheten att både förebygga och klara upp brott. Det är också en integritetsfråga.

Vi vet erfarenhetsmässigt att sannolikheten för att både förebygga och klara upp brott ökar genom förekomsten av fasta bevakningskameror. Det är också en integritetsaspekt, men det finns en gedigen empiri som visar på effektiviteten i det verktyget.

En förundersökning blir offentlig när man väcker åtal. Det finns en öppenhet och en transparens i det och även en integritetsaspekt. Men det är klart att effekten av det är att det hinner hända väldigt mycket från det att man väcker åtal till det att själva domstolsförhandlingen drar igång, till exempel påverkan av vittnen och annat.

Det kan därför vara befogat att säga att förundersökningen inte ska bli offentlig förrän rättegången är över. Det skulle effektivisera brottsbekämpningen mycket eftersom många vittnen då skulle våga vara med hela vägen. Å andra sidan skulle offentlighets-, transparens- och integritetsintressen ta stryk av detta.

Det är alltså en latent avvägning, men jag menar att samhällsutvecklingen gör att tyngdpunkten bör förskjutas. Jag är dock fullt medveten om att man då måste värda integritetsintresset på ett annat sätt.

Jag tycker att Stockholmsreferensen är intressant. Men för att göra det ännu mer komplicerat: Stockholms utveckling under de senaste månaderna understryker att denna brottslighet kryper långt ned i åldrarna. Om en 15-åring eller 16-åring misstänks för ett brott kan polis eller åklagare tömma den unges mobiltelefon, men man kan inte göra det om den som sprängt eller skjutit är 14 år. Det är de facto en stor begränsning för möjligheten att klara upp brotten i dessa konkreta fall.

Ska vi ge möjlighet för polis och åklagare att använda tvångsmedel även lägre ned i åldrarna? Jag är benägen att säga ja till det. Men det råder ingen tvekan om att utöver integritetsintresset kommer även frågan var gränsen ska gå när det gäller barn och unga.

Detta understryker dock att det finns något väldigt berättigat i de verktyg som de brottsbekämpande myndigheterna efterfrågar, och jag är beredd att ge dem "the benefit of the doubt". Det betyder dock inte att jag inte ser att det finns exempelvis integritetsrisker som måste tas om hand på ett annat sätt.

Anf. 42 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Nu kom det upp intressanta nya frågor. Detta med offentlighet och sekretess på olika vis måste vi hantera på ett smartare sätt än vad som sker i dag.

Det har tagits beslut om att man kan ha en del förhör tidigt, också före huvudförhandlingen, och jag tror att det kan skydda vittnen och andra. Det finns sätt att gå vidare där.

Hur vi än vänder och vrider på de processuella frågorna måste vi se vilka strukturer som göder denna kriminalitet. Sverige var länge ett land med lägre kriminalitet än många andra länder, och det fanns en direkt

koppling till den starka välfärdsstaten med fungerande omsorg och skola och med tillgång till arbete och bostäder. Men inte minst privatiseringarna har lett till att flera orter har blivit politiskt övergivna, vilket under många år har öppnat för kriminalitet utan att samhället med kraft gått emot.

Vänsterpartiet har arbetat och arbetar för att vi ska ha ett samhälle där ingen har anledning att se kriminaliteten som en lösning. Vi vill ge alla barn – apropå de unga – en uppväxt som ger dem en bra start i livet, från förskola till skola och in i det första jobbet. Vi vill på allvar minska våld och kriminalitet genom att bygga ett rättvist samhälle med bas i trygghet och ömsesidig tillit. Men det enkla och självklara som alla behöver tycks vara det allra svåraste.

Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Det är klart att det långsiktiga arbetet handlar om andra saker än hemliga tvångsmedel. Det handlar naturligtvis om samhällsutvecklingen i stort. Jag tror också – bara för att säga det – att rättsstaten och socialstaten, som det heter, i väldigt hög grad måste kliva fram gemensamt, inte minst vad gäller de unga förövarna och brottslingarna eller för den delen unga på glid som ännu inte har hamnat i brottslighet.

Jag måste passa på att säga att jag tycker att det ibland finns en för- enklad uppdelning där rättsstaten skulle stå för det hårda och socialstaten för det mjuka. Jag tror faktiskt att även de hårdare nyporna i socialstaten kommer att behöva tas till på ett annat sätt än hittills. Det ställs onekligen på högkant nu när vi ser barn långt ned i åldrarna som ägnar sig åt väldigt grov brottslighet och som är i klorna på riktigt grovt kriminella. I den samhällsutveckling som vi nu ser ställs hela vår ordning – allt, kan man säga – i fråga i grunden: den tidpunkt när socialtjänsten kan ta till skarpa ingripande åtgärder utan föräldrars medgivande, effekterna av olika ingripanden från socialtjänsten, vilken typ av boenden som barn som blir omhändertagna ska vara i, snittet mellan den kommunala och den statliga formen av kriminalvård, straffmyndighetsålder, den ålder då man får använda hemliga tvångsmedel samt frågan om straffrabatter.

Rättsstat och socialstat behöver alltså utan tvekan köra i tandem. När det gäller hemliga tvångsmedel, som är huvudfrågan för vår diskussion i dag, kan de också ha en viktig funktion i att förebygga brottslighet. De ska användas med omdöme, och vi ska ha olika integritets-, skydds- och rättssäkerhetsgarantier när vi använder dem, men vi måste flytta tyngdpunkten i riktning mot effektiv brottsbekämpning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2022/23:152 om transportsektorns klimatmål

Anf. 44 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Daniel Helldén har frågat mig om det är regeringens uppfattning att det ena av de tre utpekade benen i arbetet för att klara klimatmålen inom transportsektorn, nämligen ett transportsnålt samhälle med minskad vägtrafik, nu ska plockas bort som redskap för att klara klimat-

målen och, om så är fallet, hur jag avser att agera för att målen ska kunna uppnås.

Regeringen bedriver en ambitiös och effektiv klimatpolitik som är långsiktigt hållbar. För transportsektorn innebär det att en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning säkerställs för medborgarna och näringslivet i hela landet. Jag delar inte uppfattningen att minskad vägtrafik är den huvudsakliga lösningen för att nå klimatmålen. Jag menar i stället att det är en förutsättning för god tillgänglighet och konkurrenskraft i hela landet att transportererna sker på ett effektivt och hållbart sätt.

Regeringen vill också säkerställa friheten att ta sig vart man vill, när man vill – i vardagen, på fritiden och på semestern – oavsett var i landet man bor. Därför bygger vi nu ut laddinfrastrukturen i hela landet. Förutom en riktad satsning inom Klimatklivet på 400 miljoner kronor utökar regeringen satsningen på att säkerställa en förbättrad tillgänglighet till laddinfrastruktur och ökad laddkapacitet i hela landet, till totalt 1,09 miljarder kronor 2023. Under 2024 och 2025 beräknas ytterligare 1 miljard kronor respektive 505 miljoner kronor tillföras för samma ändamål.

Regeringen vill även stödja de företag runt om i hela Sverige som satsar på att elektrifiera sina lastbilstransporter. Det minskar inte bara utsläppen utan gör också transportererna betydligt energieffektivare. Regeringens satsningar omfattar därför även tunga fordon och därmed uppbyggnad av laddinfrastruktur för lastbilar vid till exempel depåer och längs vägar i hela landet, med början för de regionala godstransportererna för att successivt bilda sammanhängande stråk i hela landet.

Regeringen vill dessutom skapa förutsättningar för en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning. En förutsättning för det är en mer samordnad bebyggelse-, transportinfrastruktur- och trafikplanering. Regeringen har därför samlat transport- och bostadsfrågorna på ett nytt departement från den 1 januari i år.

Senare i år kommer regeringen att lämna den klimatpoliska handlingsplanen till riksdagen. Där kommer regeringen att redovisa hur vi ska agera för att uppnå klimatmålen.

Anf. 45 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på min fråga om hur regeringen tänker klara transportsektorns klimatmål i ljuset av att statsrådet i ett flertal intervjuer deklarerat att ett av de utpekade redskapen för att få ned utsläppen och skapa en hållbar transportsektor – det som kallas ett transportsnålt samhälle – inte längre är aktuellt.

Statsrådet har sagt att vi bör planera städerna för fler bilar, inte färre, och prioritera underhållet av vägnätet i stället för att prioritera nya järnvägar i landet. Det är bilåkande, lastbilstransporter och flyget, som statsrådet också lyfter fram, som ska prioriteras. Det här är en radikal omsvängning som saknar motstycke i svensk miljö- och klimathistoria.

Att prioritera just de trafikslag som är mest energiintensiva, oavsett utveckling av drivmedel, och att vurma för de färdmedel som vi vet är mest problematiska sett ur behovet av ett hållbart samhälles framväxt – det är anmärkningsvärt. Att detta gång på gång framförs av landets infrastrukturminister har ett signalvärde, i en tid av överhängande klimatkris, som gör det mycket problematiskt. Varför gör då ministern detta?

Fru talman! Vi hörde nyss statsrådets svar på interpellationen, och jag blir inte mycket klokare av det. Statsrådet säger att regeringen vill säkerställa friheten att ta sig vart man vill oavsett var man bor i landet. Men det är ingen som har sagt något annat – tvärtom. Statsrådet säger också att han inte delar uppfattningen att minskad vägtrafik är den huvudsakliga lösningen för att nå klimatmålen. Men det är ingen som har sagt att minskad vägtrafik är den huvudsakliga lösningen för att klara klimatmålen. Tvärtom – det är en av lösningarna.

Klimatarbetet kräver att vi ger oss på fordonens effektivitet, att vi byter bränslen och att vi arbetar med transporteffektivitet. Alla dessa tre ben behövs. Och transporteffektivitet innebär att utveckla vårt samhälle så att vi kan leva bra, förflytta oss smidigt samtidigt som vi kan minska det totala resandet med resursslösande transportmedel som just bil, lastbil och flyg. Det betyder inte att dessa resesätt ska bort – det är en utopi. Det innebär att vi aktivt ska arbeta för att minska behovet av just dem.

Det som gör statsrådets uttalande så problematiskt är just att det visar på en nonchalans gentemot problematiken vi står inför. Statsrådet borde veta att i alla utredningar, rapporter och analyser är ett transporteffektivt samhälle en av flera åtgärder och att alla behövs. Men statsrådet signalerar att just denna åtgärd ska bort, visserligen tillsammans med alla andra åtgärder som regeringen har skrotat den senaste tiden.

Fru talman! Jag frågar därför statsrådet igen om statsrådet anser att biltrafiken behöver minska eller inte i ljuset av klimatkrisen. Jag frågar också statsrådet om de tunga transportererna på vägarna bör minska eller inte i ljuset av klimatkrisen.

Anf. 46 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! År 2022 hade vi en socialdemokratisk regering med Miljöpartiet i. Där fick vi en nationell plan presenterad för oss. Av den nationella planen kunde man enkelt utläsa att underhållsskulden skulle öka från 70 miljarder till närmare 140 miljarder. Vi har alltså vanskött våra vägar och våra järnvägar.

När jag hade läst interpellationen från Daniel Helldén blev jag glad över svaret från infrastrukturministern – att man för över pengar från väg till järnväg.

Men det är inte det enda man har gjort, utan man har valt att stoppa höghastighetsjärnvägen, vilket gör att man förhoppningsvis kan få pengar från det nationella planet och förbättra befintlig järnväg och göra den mer effektiv.

Fru talman! Man skulle kunna jämföra vägen med ett hus. Om man inte sköter underhållet på huset, alltså toppskiktet på vägen, kommer det att börja läcka in vatten så att fastigheten förstörs. Detsamma gäller vägen, att vägkroppen förstörs. Om man inte åtgärdar detta i tid måste man riva huset, alternativt bygga en helt ny väg. Det är slöseri med resurser och skattemedel. Att man försöker underhålla vägarna ser jag som en stor glädje. Självfallet måste vi laga det som är trasigt innan det går för långt.

När det gäller transporteffektivitet får man en effektivitet när man kombinerar bil, tåg, flyg och lastbil på ett optimalt sätt. Jag har aldrig sett ett tågsätt som går in i en Icabutik, men det gör lastbilen. Den behövs. För att kunna transportera lastbilen behövs vägar, hela vägar. Det är precis vad

jag kan utläsa från Andreas Carlsons svar, att vi värnar om all infrastruktur. Detta gör mig jätteglad.

Om vi inte hade vägar vore det hopplöst. Vi ska naturligtvis också satsa på cyklar. Våldigt många fler cyklar i dag, och det är en viktig del för att ta sig till och från arbetet. Men jag kan lova, fru talman, att en lådcykel aldrig kan ersätta en lastbil.

Kollektivtrafiken är också viktig, men den behöver vägar att transportera sig på, i alla fall bussar. Vi satsar enormt mycket på kollektivtrafik och olika kollektivtrafiktåg i form av bussar. Hur ska vi kunna transportera dem om vi inte har några vägar?

Fru talman! Jag skulle vilja passa på att fråga infrastrukturminister Andreas Carlson om tågsatsningar: Har du något att säga om Göteborg–Borås eller Hässleholm–Lund? Det har tydligen blivit en stor missuppfattning, och folk tror att vi inte ska bygga järnväg över huvud taget. Vad har regeringen för planer?

Anf. 47 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Transporter är något mycket positivt. Till skillnad från interpellanten har jag den utgångspunkten. Transporter är själva ryggraden i vår ekonomi. De ger möjligheter för jobb och tillväxt, och utan dem skulle vi inte ett fungerande samhälle.

Nio av tio lastbilstransporter går på sträckor som kortare än 30 mil, och där är järnväg sällan konkurrenskraftig. Därför är det viktigt att inte fokusera på transporter eller det som interpellanten beskriver som transportsnålhet utan på transporteffektivitet. Vi ska jaga utsläppen, fru talman, inte transporter i sig.

Transporter är också viktiga för att vi ska kunna bygga ett gott samhälle och upprätthålla den samhällsgemenskap som jag tror att vi alla i kammaren värnar om. Bilen är nödvändig i detta sammanhang. I stora delar av vårt avlånga och delvis glesbefolkade land är bilen avgörande. Jag vill inte bo i ett samhälle där staten reglerar eller dikterar vem som får resa och vem som inte får resa. Därför är transporteffektivitet det ord som också den tidigare regeringen använde, inte ordet transportsnålhet, som är något helt annat.

Svenska åkerier och företag jobbar aktivt med det här redan i dag. Detta märks inte minst i arbetet med att effektivisera transporter och transportkedjor och också i efterfrågan på längre och tyngre lastbilar. Det är detta jag tror att vi behöver fokusera på – hur vi ska få ett transportsmart samhälle.

Jimmy Ståhl var inne på den angelägna frågan om underhåll. I takt med att fordonsparken elektrifieras och utsläppen minskar kommer nya krav på att vi ska ha en hållbar och fungerande transportinfrastruktur även på vägsidan. Jag utesluter dock inte andra stora satsningar. Sådana är redan aviserade och ligger i plan.

Vi har gett besked om att sträckan Göteborg–Borås ska prioriteras, och Trafikverket har i uppdrag att jobba med det liksom med kapacitetshöjningar i Skåne, med beaktande av att Fehmarn Bält-förbindelsen öppnar om bara några år. Detta kommer att ställa nya krav på hela vårt transportsystem, och då är frågan om transporteffektivitet viktig.

Som jag sa är det utsläppen vi ska fokusera på, inte transporter i sig. Därför gör regeringen stora satsningar på laddinfrastruktur. Detta tillsammans med ett fungerande vägunderhåll är viktigt för att människor ska ha möjlighet att färdas i utsläppsfria bilar i de delar där man inte kan välja något annat transportslag framöver.

Vi behöver se varje transportslag som en del i ett fungerande transportsystem där det överhängande målet är att minska utsläppen. Detta ska ske snabbt, och där har regeringen höga ambitioner, fru talman.

Anf. 48 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Statsrådet säger att han jagar utsläppen. Transporteffektivitet och transportsnålhet handlar just om att jaga utsläppen och om att försöka få ett hållbart och robust samhälle som klarar av de transporter som behövs men på ett smartare sätt. Jag blir lite förvånad när statsrådet säger att det är något annat. Av interpellationen, där jag skriver om transporteffektivitet och transportsnålhet, framgår mycket tydligt att det är synonyma begrepp.

Precis som i svaret talar statsrådet om saker som ingen har sagt. Vem har talat om att avgöra vilka som ska få resa? Det är ingen som har pratat om det, utan det handlar om att få ett välfungerande samhälle där vi kan få våra transporter att fungera utan stora utsläpp. Vi ska få bort utsläppen, och vi kan få den resurseffektivitet som gäller i fråga om resande. Det handlar om mängden fordon, vad vi gör när vi förflyttar oss, hur vi gör det tillsammans och hur vi bygger våra städer.

Tyvärr ser vi nu att principen att arbeta på det transporteffektiva sättet inte gäller. Det enda jag kan förstå av det statsrådet säger är att vi ska öka biltrafiken och godstrafiken på vägarna och, som han har sagt i intervjuer, flyga mer. Det är liksom där det finns. Den enda sak som finns kvar efter allt skrotande är elektrifieringen. Elektrifiering är bra, men det räcker inte.

Regeringen har stoppat utbyggnaden av den nya järnvägsinfrastrukturen med nya stambanor, vilket kommer att påverka landet i decennier och skada möjligheten att skapa effektiva person- och godstransporter. Vi behöver järnvägen. Ministern vet att EU säger att vi ska flytta över transporter till järnväg. Vi kommer inte att klara omställningen om vi inte gör detta.

Regeringen har plockat bort pengarna från järnvägsunderhållet och lagt på vägar. Ledamoten Jimmy Ståhl framhåller att vi ska underhålla det vi har, men pengarna har ju plockats bort från järnvägen. Man har skurit ned på stadsmiljöavtalen, som på ett effektivt sätt skulle kunna styra mot ett hållbart resande i våra städer. Man sänker drivmedelspriserna och arbetar frenetiskt för att få bort alla biodrivmedel från det fossila bränslet. Man skrotar stödet till en elbilsövergång genom att över en natt sänka bonus malus.

Det enda man håller fast vid är en laddsladd. Vi behöver ladda våra fordon, men vi behöver allt det andra också. Det är detta som är poängen.

I interpellationssvaret sa statsrådet att regeringen bedriver en ambitiös och effektiv klimatpolitik som är långsiktig och hållbar. Jag bara undrar: Var då?

Samtidigt säger statsrådet i svaret att under den senare delen av året kommer den klimatpolitiska handlingsplanen, där regeringen kommer att redovisa hur man ska agera för att klara klimatmålen. Här låter det som att allting är löst.

Ambitiöst och effektivt, talas det om. Ni vet ju inte vad ni håller på med. Ni har ryckt bort allting som fanns. Sedan säger ni att någonting kommer att komma senare. Det enda ni säger är att det är elektrifieringen. Elektrifieringsarbetet har pågått, pågår och fortskrider. Det är ingenting nytt.

Det sätt som ni arbetar på är så märkligt. Ni rycker bort allting. Ni har en sak kvar, och så säger ni att ni är ambitiösa och effektiva någon gång i framtiden. Jag förstår inte var det kommer att ske någonstans.

Anf. 49 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Jag har en helt annan syn i denna interpellationsdebatt. Jag ser regeringens arbete som ett effektiviseringsarbete.

När jag började som riksdagsman åkte fler personer i Stockholms tunnelbana på en dag än som åkte på SJ:s samtliga tåg under ett år. Så mycket reser folk i närområdena, i det regionala.

Fru talman! Det finns väldigt få som tänker: Jag ska jobba i Stockholm, så jag flyttar till Malmö. Nu måste det byggas järnväg så att jag snabbt kan ta mig till jobbet.

Nej, folk vill bo nära sina arbetsplatser.

Nu när vi troligtvis får en Fehmarn Bält-tunnel med väldigt mycket mer järnväg är det också viktigt att man bygger ut bangårdar. Dagens tåg är 630 meter, och framtidens tåg kommer att vara mer än 1 kilometer långa. Dessa tåg måste vi ta hand om. Vi har en påse pengar. Ska vi lägga alla pengar på att väldigt få ska åka mellan Malmö och Stockholm, eller ska vi bygga järnväg och förbättra och underhålla den vi har så att hela Sverige har nytta av järnvägen? Jag tycker definitivt att vi ska ha en järnväg för alla. Och självklart är det så att om vi effektiviserar dagens järnväg blir den bättre.

Jag tänkte också passa på att ställa en fråga till ministern och samtidigt passa på att tacka för en jättebra interpellationsdebatt. Vet ministern om det finns någon tidsplan för att eventuellt påbörja bangårdsbyggen i södra Skåne?

Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Precis som jag sa i ett tidigare inlägg kommer vi att återkomma när klimathandlingsplanen kommer att presenteras för riksdagen. I den förra klimathandlingsplanen, från den tidigare regeringen, definierades ett transporteffektivt samhälle på följande sätt, vilket kan vara intressant för interpellanten att notera: I det transporteffektiva samhället är det transportarbete som utförs så effektivt som möjligt utifrån energi, miljö och ekonomiska perspektiv för att åstadkomma tillgänglighet, hållbarhet och konkurrensförmåga.

Jag skulle gärna fortsätta denna debatt också med de andra delarna som ligger inom ordet transporteffektivitet. Notera att jag inte säger transportsnålhet, som interpellanten använde som synonym här. Transporteffektivitet handlar också om tillgänglighet i hela landet, och det handlar om kon-

kurrensförmåga för vårt näringsliv för att skapa jobb och tillväxt i hela landet.

Vad har interpellanten för visioner och idéer där? Det har varit ganska tyst på den fronten i denna debatt hittills.

Jag ska någonting positivt också. Det är att interpellanten säger att elektrifiering är bra. Där är vi överens.

Vi får här höra att regeringen håller i en laddsladd. Vi håller i mycket mer än så. Det som det har fattats beslut om av tidigare regeringar är svaret på varifrån elen ska komma till denna laddsladd, så att vi klarar av elektrifieringen och omställningen. Inte minst Daniel Helldéns parti har tidigare inte haft något riktigt svar på det. Nu presenterar regeringen en väldigt omfattande agenda för att öka energiproduktionen från alla energikällor, inte minst från kärnkraft som är fossilfri och som kan göra att vi kan bekämpa utsläppen och inte transportererna.

Arbetspendling och godstrafik är i fokus för regeringens arbete vad gäller investeringar och underhåll på järnvägssidan. Och då vill jag knyta an till Jimmy Ståhls fråga om en tidsplan. Det får vi återkomma till. Nu ligger ett uppdrag till Trafikverket vad gäller ökad kapacitet i Skåne. Och sträckan Lund–Hässleholm är särskilt utpekad i detta avseende. Det får vi alltså stor anledning att återkomma till.

Jag vill också tacka för en god debatt.

Anf. 51 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Det som står i den gamla klimathandlingsplanen innebär också att man ska minska transportererna. Det ligger i begreppet. Sedan vet jag att det finns vissa inom Trafikverket som gärna vill att man ska relativisera det så att trafiken kan öka.

Men om man tittar på det som alla expertmyndigheter, utöver Trafikverket, har sagt är det någonting annat som det handlar om. Och det är centralt i detta sammanhang. Vi behöver minska de transporter som är mest energiintensiva och se till att få en smartare lösning när det gäller övriga transporter och få det att fungera på ett bra sätt så att alla får framkomlighet, tillgänglighet och möjlighet att leva sina liv på ett bra sätt i Sverige.

Jimmy Ståhl vill lyfta in snabbtågsfrågan och frågan om nya stambanor i diskussionen. Statsrådet är också inne på det.

Om vi ska klara av att göra den upprustning av det järnvägsnät som vi har, framför allt när det gäller stambanorna, behöver vi ytterligare stambanor. Vi kan inte få in den godstågstrafik som kommer att behövas i vårt järnvägsnät med mindre än att vi har fler spår. Vi kommer inte att kunna få fler att åka regionalt och lokalt på järnvägen om vi inte vidtar dessa åtgärder. Det vet också statsrådet som ett antal gånger i sina motioner tidigare har lyft fram just detta, inte minst när det gäller Jönköping och områdena runt Jönköping. Vilken otrolig nytta detta skulle få för det lokala näringslivet, för arbetsmarknadsregionerna och för godstrafiken. Vi kan inte hålla på och lappa och laga. Och ska vi rusta stambanorna kommer vi att tvingas stänga av dem. Då står tågen stilla där, och folk kommer inte att kunna transportera sig.

Prot. 2022/23:58
7 februari

Svar på
interpellationer

Då kanske det är så att statsrådet tycker att man ska sätta sig i bilen i stället och köra runt. Det tycker inte Miljöpartiet.

Anf. 52 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för en tydliggörande interpellationsdebatt. Jag uppskattade utbytet.

Det framkom i slutet av debatten vad det handlar om, nämligen att det är bilen som är problemet och inte utsläppen. Där har vi inte samma uppfattning. Det är inte transporter som ska bekämpas, utan det är utsläppen som ska bekämpas. Där har vi väldigt höga ambitioner. Vi kommer att återkomma med ännu mer detaljerade planer kring detta i vår klimathandlingsplan som kommer att presenteras för riksdagen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2022/23:155 om Norrbotniabanan

Anf. 53 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Åsa Karlsson har frågat mig om jag avser att verka för att hela Norrbotniabanan ska byggas från Umeå till Luleå och att bygget dessutom ska intensifieras så som det står i nuvarande infrastrukturplan.

Jag vill inledningsvis framföra att regeringen värnar, och ser potentialen i, näringslivets hållbara omställning med gröna investeringar som pågår i Norrbotten och Västerbotten. Den här utvecklingen gynnar inte bara norra Sverige utan hela landet och i förlängningen hela EU.

Regeringen vill underlätta för arbetspendling och godstrafik för att stärka jobb och tillväxt i hela landet. Den 7 juni 2022 fastställde regeringen den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. På Norrbotniabanan pågår etappen Umeå–Dåva redan nu. Etappen Dåva–Skellefteå planeras att byggstartas 2025–2027, och etappen Skellefteå–Luleå planeras att byggstartas 2028–2033. Trafikverket ska genomföra de åtgärder som följer av regeringens beslut.

Regeringen avser att återkomma i frågor kring den långsiktiga infrastrukturplaneringen under mandatperioden.

Anf. 54 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Jag tackar så mycket för statsrådets svar, även om det lämnar en del öppet för tolkning. Det får mig att känna viss oro, inte minst om vi blickar bakåt ett ögonblick.

När alliansregeringen tillträdde 2006 var ett av de första besluten som fattades av den nya regeringen att avbryta planerna för bygget av förlängningen av Botniabanan från Umeå till Luleå, det vill säga Norrbotniabanan. Den projektering som hade gjorts och allt det arbete som hade lagts ned hamnade snabbt i papperskorgen.

Den efterföljande S-ledda regeringen, som tillträdde 2014, lyfte så snart det bara var möjligt in Norrbotniabanan i den nationella transportplanen igen. Det skedde 2018; innan dess var det inte möjligt. Den fördröjning som alliansregeringen är ansvarig för är katastrofal med tanke på den gröna industriomställning som just nu sker i norra Sverige. Den innebär en

enorm ökning av behovet av persontrafik för att klara av kompetensförsörjningen i Norr- och Västerbotten samt ett kraftigt ökat behov av gods-transporter. Färdigställandet av Norrbotniabanan brådskar.

Kuststråket mellan Umeå och Luleå är lika tätbefolkat som Västra Götalands län. Det ligger faktiskt på tredje plats efter Stockholms och Skånes län. I Norr- och Västerbotten planeras det för och genomförs investeringar om över 700 miljarder kronor, vilket är siffror som tydligt visar på regionens växtkraft. Investeringarna är också i huvudsak koncentrerade till just kuststräckan mellan Umeå och Luleå, vilket gör behovet av ett snabbt färdigställande av Norrbotniabanan ännu mer akut.

Sverige har som ambition att vara ett fossilfritt land redan år 2045, och Norrbotniabanan kommer att minska koldioxidutsläppen med cirka 80 000 ton per år. Men Norrbotniabanan har också stor betydelse för att basindustrin ska kunna fortsätta sitt arbete för en än mer hållbar produktion. Basindustrin är en central aktör i arbetet med att minska koldioxidutsläppen.

Lika viktig som basindustrin och klimatet är dock människan, och med Norrbotniabanan öppnas helt nya möjligheter inom turism- och besöksnäringen för människor som snabbt och smidigt vill resa norrut eller söderut utan att påverka klimatet. Det är viktigt att regeringen är tydlig med att den har som intention att färdigställa Norrbotniabanan i sin helhet och tillföra de resurser som Trafikverket behöver för att möjliggöra bygget.

Fru talman! Min fråga är därför: Kommer statsrådet att verka för att hela Norrbotniabanan ska byggas, från Umeå till Luleå, och att bygget dessutom ska intensifieras – så som det står i den nuvarande infrastrukturplanen?

(Applåder)

Anf. 55 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att debattera en viktig fråga med ministern.

I slutet av förrförra seklet byggdes stambanan genom övre Norrland. Med säkerheten i åtanke byggdes den tre kanonlängder från kusten. Då var detta det enda sätt man kunde föra krig på – någon flygbombning fanns inte att tala om – så det var ju rationellt då. Men det betyder att stambanan nu går tre kanonlängder från hela norra Sveriges befolkningscentrum, vilket är mindre rationellt i det säkerhetspolitiska läge vi har nu och med de teknikvinningar som har skett sedan banan byggdes.

Bygget av Norrbotniabanan skulle förstås innebära en ökad kapacitet, för den bana som nu går tre kanonlängder från befolkningscentrumen är full av huvudsakligen godstransporter men också persontransporter. Norrbotniabanan behöver byggas för ökad kapacitet men också för redundans för transporter till och från norra Sverige. Potentialen för att flytta över gods från väg till järnväg är stor, och arbetspendling skulle kunna möjliggöras mellan de befolkningscentrum som den nya sträckningen skulle passera igenom på ett helt annat sätt än vad som är fallet i dag.

Industrin i norra Sverige blomstrar. Det är faktiskt så att nyindustrialiseringen av norra Sverige för tillfället är landets stora tillväxthopp. Sist vi hade en kristdemokrat i Regeringskansliet sa statsministern att industrin var ”basically gone”, och det var många som skrattade åt idén om att nyindustrialisera Sverige. Men jag tänker att skrattet har fastnat i halsen på dem som skrattade åt den strategin då. Stora mängder gods och människor

kommer dock att behöva färdas till och från norra Sverige, där nyindustrialiseringen sker, och därför behövs Norrbotniabanan.

Sist det satt en kristdemokrat i Regeringskansliet ströks Norrbotniabanan ur den nationella planen. Vi socialdemokrater återförde den under vår tid vid makten. När det nu återigen sitter en kristdemokrat i Regeringskansliet, närmare bestämt som infrastrukturminister, är den fråga som Åsa Karlsson ställer rimlig. Det är många som undrar – jag själv som boende i Älvsbyn i Norrbotten, mina grannar i grannkommuner och grannlän, industrin i hela norra Sverige. Många är vi som undrar om det blir någon Norrbotniabana eller inte.

Ministerns svar på frågan i dag, det vill säga det interpellationssvar vi alldeles nyss hörde, är att regeringen avser att återkomma. Jag vill förtydliga för den som lyssnar att det betyder: ”Jag vet inte. Vi får se.” Jag tycker att aktörerna som finns i norra Sverige, människorna som finns i norra Sverige och hela den industri som finns i norra Sverige förtjänar ett bättre svar än ”Vi får se”. Blir det någon Norrbotniabana eller inte?

(Applåder)

Anf. 56 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Industrialiseringen uppe i Norrland har ju tagit fart något fruktansvärt den senaste tiden. Självklart bör och ska det byggas järnväg.

Det var intressant att sitta och lyssna på Linus Skölds historieberättelse, för det är ju helt riktigt så att Inlandsbanan ligger tre kanonlängder in. Inlandsbanan är också en järnväg vi behöver stärka för att trygga industrierna i norr. Vi behöver öka bärigheten på sliprarna och öka axelvikten. Vi behöver även satsa lite grann på tvärbanorna för att koppla samman Inlandsbanan, Norrbotniabanan och Botniabanan.

Därför tänkte jag fråga infrastrukturminister Andreas Carlson om regeringen har haft någon dialog om att stärka Inlandsbanan och skapa en redundans. Även norrmännen har nämligen ett stort intresse av att driva inrikestrafik via Sverige, det vill säga från Norge till Norge. Vad jag förstår byggs Norrbotniabanan från norr till söder. Personligen hade jag gärna sett att man hade byggt från söder till norr, men huvudsaken är att satsningen blir av. Jag tvivlar inte heller på att den kommer att byggas.

Fru talman! Med det sagt vill jag fråga infrastrukturminister Andreas Carlson om det hade varit möjligt eller om det hade tagit mycket längre tid att bygga Norrbotniabanan om man dessutom hade haft höghastighetsjärnvägen som ett öka över axlarna.

Anf. 57 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tror att ledamöterna mycket väl vet hur det fungerar när man planerar för stora infrastrukturprojekt inom ramen för nationell plan. Detta är troligtvis också en av anledningarna till att det tog fyra år för den tidigare regeringen att lyfta tillbaka Norrbotniabanan. Det lyftes ju fram här att det var 2018, så den fråga som ställdes till mig kan ställas tillbaka: Varför tog det fyra år att få fram detta?

Det beror på att det handlar om långsiktiga investeringar. Det krävs gedigna underlag och ett genomgripande arbete. Därför är beskedet i dag tydligt: De tre delar som ligger i nationell plan ligger kvar där, och vi förväntar oss att Trafikverket jobbar på i ett högt tempo med dessa sträckor.

Den skrivning som finns i planen vad gäller intensifierad planering för att bygga Norrbotniabanan är fortfarande giltig. Det finns inget skäl till oro. Det togs upp att detta var ett av de första beslut som togs förra gången, men de besluten har inte tagits. Jag tycker att det finns skäl att bidra till att vi lugnar ned denna diskussion genom att konstatera vad som faktiskt står i nationell plan och att det fortfarande gäller.

När det gäller andra investeringar som krävs är det ju så att man behöver prioritera godstrafik och arbetspendling; det är detta som kommer att vara det prioriterade utgångsläget när regeringen påbörjar arbetet med revidering av nationell plan. Det är också då vi kommer att återkomma med hur vi ska jobba vidare med den intensifierade planering som redan är utpekad i innevarande nationell plan.

Man behöver också ha finansiering. Man behöver ha medel för detta. Jimmy Ståhl var inne på det. Det är viktigt att olika projekt bedöms tillsammans. Detta var en av anledningarna till att vi avbröt planeringen för stambanor för höghastighetståg i södra delarna av landet för att ha ytterligare medel för andra infrastrukturåtgärder, investeringar och underhåll som behövs. Även detta kommer vi att återkomma till.

Det ligger i sakens natur att detta måste ske inom ramen för de planrevideringar som kommer att ske under mandatperioden, och det är också därför jag svarar som jag gör. Det är inte, som Linus Sköld säger, så att jag inte vet och att det inte finns något svar. Svaret är tydligt: De sträckor som jag nämnde i mitt inledande svar ligger fast. Skrivningen om intensifierad planering är heller inte ändrad och gäller därför fortfarande.

Anf. 58 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Vad innebär statsrådets svar? Det är klart att planer tar lång tid att ta fram, men långsiktiga planer går också snabbt att kassera. Det går snabbt att kasta dem i papperskorgen, men att sedan plocka upp dem från papperskorgen och komma igång med den långsiktiga planeringen tar tid. Det är därför jag känner oro inför vad som komma skall och över om denna bana kommer att bli verklighet under den planerade tidsperioden.

Fru talman! För upplysnings skull kan jag säga att Norrbotniabanan faktiskt byggs från söder till norr. Sträckan från Umeå till Skellefteå byggs just nu, och sedan kommer sträckan från Skellefteå till Luleå. Ett önskemål skulle ju vara att man byggde från båda hållen, så att man kom fram ännu snabbare.

Sträckan Umeå–Skellefteå ska enligt tidsplanen vara klar 2030. Sträckan Skellefteå–Luleå ska enligt tidsplanen vara klar 2034. Men just nu saknas det 28 mil järnväg för att bygga ihop Norrlandskusten. Dessa 28 mil järnväg skulle dessutom binda ihop järnvägen från Finland via Sverige och vidare via Danmark till den europeiska kontinenten. Detta är en sträcka som EU har pekat ut som särskilt viktig.

Norrbotniabanan får inte bli ytterligare försenad. I norra Västerbotten har vi, som har sagts tidigare under debatten, den största tillväxten i Sverige. Bara i Skellefteå, den stad som jag kommer från, pågår just nu investeringar för närmare 150 miljarder kronor under en tioårsperiod, och en arbetsmarknad växer fram lavinartat. Allt detta sker nu och i närtid. Det kommer att behövas en enorm mängd människor i de norra delarna av Sverige, och då behöver det finnas fungerande infrastruktur på plats.

Fru talman! Ett enkelt ja eller nej på min fråga räcker som svar från statsrådet. Ett klart besked skulle uppskattas och trygga både kommunerna, regionerna och näringslivet i de norra delarna av Sverige. Kan statsrådet ge mig och alla som väntar på svar ett enkelt ja eller nej som svar på min fråga? Kommer Norrbotniabanan att byggas i sin helhet?
(Applåder)

Anf. 59 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Politik är att vilja, var det någon som sa, och det är egentligen det – statsrådets vilja – som statsrådet här har tillfälle att ge uttryck för. Jag efterfrågar ett ställningstagande – inte ett passivt ”Det finns redan i planen”, ”Låt gå” eller ”Låt det bli”. Jag vill höra statsrådets uppfattning. Bör Norrbotniabanan byggas? Det skulle göra många människor trygga om statsrådet kunde säga att han är av uppfattningen att Norrbotniabanan ska färdigställas i sin helhet.

Om skrivningen om att bygget ska intensifieras får stå kvar, och om statsrådet backar upp även den, kan han få svara på en följdfråga om hur han följer upp denna intensifiering.

Så sent som i januari 2023 rapporterade SVT Nyheter i Västerbotten om förseningar. Det handlar om överklagandeprocesser som drar ut på tiden, fördyringar som är kopplade till den galopperande inflationen och kompetensförsörjningsbekymmer som hindrar att spaden sätts i marken. Om bygget ska intensifieras behöver dessa problem överkommas. Hur avser ministern att följa upp att bygget faktiskt intensifieras snarare än försenas?

Det skulle vara bra att få svar på dessa två frågor. Anser ministern att Norrbotniabanan ska byggas, och hur avser han att följa upp att bygget intensifieras?

(Applåder)

Anf. 60 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Tack, Andreas Carlson, för svaren på frågorna!

Jag känner mig väldigt trygg med de klara besked som jag uppfattar att Andreas Carlson har gett oss i kammaren om att Norrbotniabanan kommer att byggas. Jag uppfattar inga tvivel om detta.

I övrigt vill jag tacka för en bra interpellationsdebatt.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 61 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag ska återgå till några av de frågor vi diskuterade precis före avbrottet. Låt mig först återupprepa vad jag tidigare sa: Regeringen värnar och ser potentialen i den nya industriella revolution med gröna investeringar som pågår i Norr- och Västerbotten och har stor förståelse för de infrastrukturbehov som följer av satsningarna. Därför är beskedet fortsatt tydligt: Trafikverket ska genomföra de åtgärder som följer av regeringens beslut om fastställelse av nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033.

Jag vet att ledamoten vill ha ett ja eller ett nej som svar. Ja, de tre ingående delar som redan finns i planen är tidsatta, och Trafikverket jobbar med planerna för dessa delar. Och ja, den formulering som finns i beslutet gäller – det ska ske en fortsatt utbyggnad av järnvägen i norra Sverige, och planeringen för att bygga Norrbotniabanan i sin helhet ska intensifieras.

Det finns inget skäl till oro. Dessa ord står i planen och har inte ändrats, fru talman. Vi ser tvärtom, med tanke på den potential och de behov som finns, att det blir ännu mer angeläget att arbetet och planeringen för att bygga Norrbotniabanan i sin helhet intensifieras.

Anf. 62 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet – jag uppskattar det. Det uppskattas verkligen att du är så positivt inställd till Norrbotniabanan.

Jag tänker nu ta en lite annan vinkling på frågan. Bygget av Norrbotniabanan pågår nu mellan Umeå och Dåva. Nästa delsträcka är mellan Dåva och Skellefteå. Denna delsträcka har nu blivit en fråga för den ny-tillträdde högerregeringen. Det har nämligen inkommit sju överklaganden gällande sträckan Dåva–Skellefteå. Dessa överklaganden hamnar direkt på regeringens och därmed statsrådets bord för att behandlas.

Fru talman! Jag undrar hur statsrådet avser att agera för att dessa överklaganden inte ska påverka tidsplanen för färdigställandet av Norrbotniabanan. Vilka verktyg finns för att hålla tidsplanen? Utvecklingen sker ju nu, och Norrbotniabanan skulle redan ha varit på plats. Den får inte bli ännu mer försenad, för behovet finns här och nu.

Hur ser regeringen och statsrådet på tidsplanen? Kommer regeringen och statsrådet att verka för att bygget intensifieras? Hur ser statsrådet på möjligheten att hålla tidsplanen?

Anf. 63 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för engagemanget! Jag vill inte gå in i detalj när det gäller överklagandeärenden. Regeringen hanterar dem på sedvanligt sätt när de kommer på regeringens bord, det vill säga vi bereder dem. Det är förstås i varje sådant ärende angeläget med en hög hastighet i arbetet med att hantera dem i den ordning som det ska ske. I övrigt varken kan, bör eller vill jag gå in i detalj på hanteringen av överklagandeärenden som ligger på regeringens bord.

När det gäller frågan om att intensifiera arbetet kommer vi, som jag har sagt tidigare i debatten, att återkomma till riksdagen när vi ska arbeta med revideringen av den nationella planen. I övrigt har jag gett tydliga besked

om de skrivningar som redan finns kring intensifiering av planeringen och de sträckor som ligger i innevarande plan.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2022/23:156 om nordiskt ministerråd inom infrastruktur

Anf. 64 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Åsa Karlsson har frågat mig om jag avser att verka för att inrätta ett nordiskt ministerråd inom infrastruktur.

Jag värderar högt det nuvarande nordiska samarbetet kring transporter och infrastruktur och samarbetet för en grön omställning av transportsektorn. I samarbetet ingår bland annat att genomföra förmöten inför formella möten på EU-nivå. Jag deltog i ett sådant förmöte söndagen den 4 december, dagen före mötet i rådet för transport, telekommunikation och energi. I det nordiska samarbetet ingår även en nordisk kontaktgrupp som koordinerar och förbereder möten och andra aktiviteter.

Den 7–8 november deltog jag i ett nordiskt transportministermöte i Fredrikstad. På mötet enades vi om en deklaration för att stärka våra länders samarbete inom transport- och infrastrukturfrågor. I deklarationen framhöll vi att vi är överens om att stärka samarbetet kring transport och infrastruktur för att följa upp Vision 2030 – Norden som världens mest hållbara och integrerade region.

Mot den bakgrunden kommer ministrarna att stärka det nordiska samarbetet på flera viktiga områden såsom innovation, forskning, fossilfritt flyg och laddinfrastruktur. Jag ser nu fram emot att fortsätta och stärka samarbetet tillsammans med mina ministerkollegor i de nordiska länderna.

Anf. 65 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på frågan.

Nordiska rådet har under många år engagerat sig för att de nordiska länderna ska förstärka samordningen när det gäller infrastrukturen för transporter och gränshinder inom de nordiska länderna. Nordiska rådet är helt enigt om att en bättre koordinering är helt avgörande för att Norden ska nå statsministrarnas Vision 2030 – ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden. Visionen kräver att vi samordnar politiken mellan de nordiska länderna för att skapa hållbara transportlösningar till havs, på land och i luften. År 2018 enades Nordiska rådet om att lyfta fram vikten av att formalisera transportsamarbetet.

Med en ny svensk regering är det ännu inte riktigt klart vad Sverige har för hållning i frågan. Jag fick nu en liten hint om att det samarbete som har varit kommer att fortgå och kanske också stärkas. Men jag hörde inte att statsrådet avser att verka för att inrätta ett nordiskt ministerråd inom infrastrukturen.

Jag frågar därför återigen om jag uppfattat detta rätt: Avser statsrådet att verka för att inrätta ett nordiskt ministerråd inom infrastruktur?

Anf. 66 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Som jag var inne på i mitt svar finns det ett väldigt gott och nära samarbete mellan de nordiska transportministrarna. Det är ett samarbete som också min företrädare Tomas Eneroth deltog väldigt aktivt i. Den deklaration som vi antog vid mötet i Fredrikstad i Norge den 7–8 november avser just det som interpellanten frågar efter: förstärkt samarbete och bättre koordinering.

Jag kan upprepa några av punkterna och utveckla ännu mer vad som ingår i den deklaration vi enades om. Jag tar det punktvis, fru talman:

- stärka det nordiska samarbetet för att främja innovativa lösningar inom teknologier med inga eller låga utsläpp
- stärka nordisk forskning och utveckling, inklusive pilotprojekt som syftar till att implementera innovationer och dela med sig av best practice och kunskap
- bereda väg för etablerande av nordiska fossilfria flygsträckor senast 2030 – genom att främja en fossilfri luftfartssektor som helhet och uppmuntra framtida samarbete mellan nordiska länder
- förbättra laddinfrastruktur för vägtransporter, med extra uppmärksamhet på gränsöverskridande kopplingar
- fortsätta samarbetet gällande gröna korridorer för sjöfarten,
- fortsätta arbetet med EU:s solidaritetskorridorer
- överväga närmare civilt samarbete över gränserna i frågor som gäller beredskap och motståndskraft
- överväga att sammanställa en nordisk strategi för långsiktig utveckling av gränsöverskridande relationer baserat på varje lands strategiska transportplaner
- överväga närmare samarbete gällande sociala villkor inom transportsektorn, inklusive arbetsvillkor, striden mot arbetsrelaterad brottslighet och social dumpning samt rekrytering av transportarbetare, framför allt yrkesförare.

Vi blev också överens om fortsatt samarbete när det gäller att:

- fortsätta den höga nivå av aktivitet som etablerades under det norska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet under 2022, med frekvent dialog och med ambitionen att träffas minst en gång om året
- bibehålla en nordisk kontaktgrupp som koordinerar och förbereder möten och aktiviteter
- fortsätta med nordiska förmöten inför formella möten mellan EU:s transportministrar.

Fru talman! Regeringens ambition och bedömning är att vi har och ska ha ett tätt och gott samarbete. Den deklaration som vi har enats om sätter riktningen för det arbetet. Det arbetet är redan igång. Jag ser fram emot att vara en del av det arbetet och också ha en god dialog med Sveriges riksdag för att vi gemensamt ska kunna leva upp till våra åtaganden och också

återkomma till de överväganden som vi behöver göra inför vår egen planrevidering när det kommer till nationell plan och de delar som berörs av det.

Anf. 67 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är intressant att lyssna på det statsrådet beskriver om den deklaration som ministrarna antog och som innehåller många bra saker.

Nordiska rådet har ju under många år engagerat sig starkt i frågan om transporter och gränshinder. Cirka 40 procent av alla de ärenden som behandlas i Nordiska rådets utskott för tillväxt och utveckling har en koppling till transporter och digitalisering.

Sedan 2018 pågår ett arbete i Nordiska rådet för att få till stånd detta ministerråd inom transport- och infrastrukturfrågor. Tanken är ju att ett sådant råd då ska samla de nordiska ministrarna med ansvar för frågorna och diskutera gemensamma nordiska utmaningar och förutsättningar. Det är ju många områden där vi behöver ta gemensamma tag i Norden.

Deklarationen innehåller en stor del av det som skulle kunna finnas i ett nordiskt ministerråd. Men i ett nordiskt ministerråd blir ändå samarbetet än mer formaliserat.

Nordiska rådet står enigt bakom rekommendationen. Alla länder och självstyrande områden som är med står eniga bakom den, och alla parti-grupper, alla partigrupper, alla länder och alla självstyrande områden är överens om att det här behovet finns. Rekommendationen har nu funnits i fyra år.

Alla har förståelse för att ett arbete tar tid, men det finns en stark vilja från de nordiska länderna att få signaler om hur arbetet fortskrider. Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till statsrådet Andreas Carlson: Hur ser statsrådet på ett inrättande av ett nordiskt ministerråd för transport- och infrastrukturfrågor? Skulle inte det ytterligare stärka det nordiska samarbetet, så att det blir ännu starkare än med denna deklaration som ni nu är överens om?

Anf. 68 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! En av anledningarna till att det behövs ett starkt nordiskt samarbete är just att vi ska kunna genomföra det som vi är överens om. Det är något som vår del av Europa tjänar på och som vi själva som grannländer har mycket att vinna på. Det har också visat sig i spåren av pandemin. Med krig i vårt närområde sätts säkerhetspolitiken också i ett helt annat ljus.

Syftet skulle enligt interpellanten vara att samla de nordiska ministrarna. De nordiska ministrarna är redan samlade och har under ett antal år jobbat väldigt aktivt. Den deklaration som är antagen är ytterligare ett steg i att stärka det nordiska samarbetet. Det är en signal om att arbetet inte bara fortskrider utan också intensifieras, som jag också sa när jag läste upp de olika delar av deklarationen som vi är överens om.

Detta var i november. Det var strax efter tillträdet för den nya regeringen, och det var ett viktigt avstamp i att stärka det nordiska transportministersamarbetet.

Det finns ett transportministerråd som jobbar. Formerna för framtiden är jag öppen för att diskutera, men vi behöver också se vad som blir utkomsten av det. Jag vet att det finns önskemål om att stärka det nordiska samarbetet. Det är också detta som vi har enats om tillsammans redan i november, bara en dryg månad efter att den nya regeringen tillträtt. Nu jobbar vi genom att förbereda och ta nya steg i att fördjupa och stärka det nordiska samarbetet.

Jag ser fram emot att göra detta. Det behövs. Det är väldigt angeläget, och jag har gärna god dialog med riksdagen om det också.

Anf. 69 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Det sker just nu en grön industriomvandling i norra Europa – i Norge, Finland och Sverige. Vi har inte tidigare under historien sett maken till en sådan stor grön industriomvandling som den som sker just nu. Vi har Northvolt med sin batteritillverkning i Skellefteå. Vi har Hybrit i Norrbotten, som utvecklar en fossilfri värdekedja från gruva till färdig stålprodukt. Vi har H2 Green Steel i Boden, också i Norrbotten, som förädlar Norrbottens råvaror till grönt stål. Vi har batterifabriken i Trondheim, där batterimoduler ska monteras till offshoremarknaden och den marina marknaden. I Vasa i Finland växer den östra delen av batteribältet fram. Där byggs det nu två batterifabriker.

För dessa industrier är det viktigt att det finns en hållbar infrastruktur inom de nordiska länderna och att det finns en samsyn om hur infrastrukturen ska se ut och utvecklas. De här företagen ligger också i framkant när det gäller den gröna omställningen. Det är dessa företag nu som driver den gröna omställningen i Sverige och är förebild för hela Europa.

För de gröna industrierna är det viktigt att kunna leverera sina varor miljövänligt. De ska ha en infrastruktur både för gods och för persontrafik, så att personer kan röra sig till och från sina arbetsplatser och mellan de orter det gäller.

Nu har jag hört hur statsrådet berättar om samarbetet. Men jag tänker att för batteribältet och för den gröna industriomvandlingen skulle det vara till gagn att ha ett nordiskt ministerråd inom infrastruktur för att säkra att de behov som finns också blir tillfredsställda.

Anf. 70 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig först bara understryka det som Åsa Karlsson tar upp här: att det sker en remarkabel industriutveckling som inte bara är viktig för Sverige och Norden utan också för hela EU och för hela EU:s omställning – för att vi ska klara av de högt uppsatta målen när det gäller att minska våra utsläpp och minska vår klimatpåverkan. Detta skapar också jobb och är en viktig del av konkurrenskraften för Sverige, för våra nordiska länder och för EU även på en global marknad.

Företagen ligger i framkant, sa Åsa Karlsson. Jag kan bara understryka detta och hålla med om det. Just därför är det viktigt med ett fördjupat nordiskt samarbete. Jag tror egentligen inte att vi talar förbi varandra här, utan det är precis detta som är grunden för det samarbete som redan sker och som vi har fördjupat med denna deklaration. Det är också därför som jag för samtal med min kollega i Finland och min kollega i Norge om just det som interpellanten tar upp. Regeringen arbetar väldigt aktivt med detta.

När vi hade möjligheten att bjuda kommissionen till Kiruna och de norra delarna av Sverige kunde vi peka på att den gröna omställning som sker är möjlig tack vare den utveckling som vi har i vårt eget land, i Norrland, och i vår del av unionen. Men vi kunde också peka på de säkerhetspolitiska aspekterna, som är i ett helt annat ljus i dag. Därför är samarbete mer angeläget än någonsin. Det är också angeläget att vi kan underlätta för gods- och persontrafik och arbetspendling för att omhänderta den utveckling som faktiskt redan sker.

Det är detta som är på agendan i det nordiska samarbetet, tillsammans med de andra delar som jag läste upp i deklARATIONEN. Som jag har sagt ser jag också fram emot en dialog med Sveriges riksdag i det arbetet. Vi kommer att återkomma inom ramen för revideringen av nationell plan med olika insatser och vad de får för effekt på arbetet framåt.

Jag tackar för debatten här i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelse

2022/23:RAR1 Verksamhetsredogörelse för Riksdagens arvodesnämnd 2022

EU-dokument

COM(2022) 701 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG vad gäller mervärdesskatteregler för den digitala tidsåldern

COM(2022) 707 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU om administrativt samarbete i fråga om beskattning

COM(2022) 729 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om insamling och överföring av förhandsinformation om passagerare (API-uppgifter) för att förbättra och underlätta kontrollerna vid de yttre gränserna, om ändring av förordning (EU) 2019/817 och förordning (EU) 2018/1726 och om upphävande av rådets direktiv 2004/82/EG

COM(2022) 731 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om insamling och överföring av förhandsinformation om passagerare för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet, och om ändring av förordning (EU) 2019/818

COM(2022) 748 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar

COM(2022) 761 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om strukturer med aktier med utvidgad rösträtt i företag som ansöker om att få sina aktier upptagna till handel på en tillväxtmarknad för små och medelstora företag

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 februari

2022/23:176 Behovet av fler utbildningsplatser för tandläkare

av *Carina Ödebrink* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2022/23:177 Djurvälfärd i djurparker

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 6 februari

2022/23:178 Likvärdighet i skolsystemet

av *Linus Sköld* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2022/23:179 Nedskärningar i regionerna

av *Yasmine Bladelius* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 februari

2022/23:307 Kartläggning av brottsofferföreningar

av *Sanna Backeskog* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:308 Utredningen om beredskapspolisen

av *Hanna Gunnarsson* (V)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:309 Situationen i Peru

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:310 Regeringens styrning av myndigheterna på klimatområdet

av *Jytte Guteland* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:311 Tillträde till Sveriges utlandsmyndigheter

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

Prot. 2022/23:58
7 februari
-----

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 18.21.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 40 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

THOMAS LARUE

/Olof Pilo

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Meddelande om frågestund.....	1
§ 3	Meddelande om utrikespolitisk debatt.....	1
§ 4	Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 5	Anmälan om faktapromemoria	1
§ 6	Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 7	Ärenden för bordläggning.....	2
§ 8	Svar på interpellation 2022/23:158 om Skolverkets regionala kvalitetsarbete	2
	Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	2
	Anf. 2 ÅSA WESTLUND (S)	3
	Anf. 3 LINUS SKÖLD (S).....	4
	Anf. 4 ROSE-MARIE CARLSSON (S).....	4
	Anf. 5 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	5
	Anf. 6 ÅSA WESTLUND (S)	5
	Anf. 7 LINUS SKÖLD (S).....	6
	Anf. 8 ROSE-MARIE CARLSSON (S).....	6
	Anf. 9 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	7
	Anf. 10 ÅSA WESTLUND (S)	7
	Anf. 11 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	8
§ 9	Svar på interpellation 2022/23:116 om arbetet mot korruption.....	8
	Anf. 12 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	8
	Anf. 13 MÅRTA STENEVI (MP)	9
	Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	10
	Anf. 15 MÅRTA STENEVI (MP)	11
	Anf. 16 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	12
	Anf. 17 MÅRTA STENEVI (MP)	13
	Anf. 18 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	14
§ 10	Svar på interpellation 2022/23:109 om en neutral polisuniform	14
	Anf. 19 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	14
	Anf. 20 RICHARD JOMSHOF (SD)	15
	Anf. 21 THOMAS MORELL (SD).....	16
	Anf. 22 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	17
	Anf. 23 RICHARD JOMSHOF (SD)	18
	Anf. 24 THOMAS MORELL (SD).....	19
	Anf. 25 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	19
	Anf. 26 RICHARD JOMSHOF (SD)	20
	Anf. 27 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	20
§ 11	Svar på interpellation 2022/23:126 om jämlikhetsdata och bekämpning av hatbrott	21
	Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	21
	Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	22
	Anf. 30 ADAM MARTTINEN (SD).....	22
	Anf. 31 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	23
	Anf. 32 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	24

Anf. 33 ADAM MARTTINEN (SD)	25
Anf. 34 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	25
Anf. 35 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	26
Anf. 36 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	27
§ 12 Svar på interpellation 2022/23:137 om hemliga tvångsmedel och integritet	28
Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	28
Anf. 38 GUDRUN NORDBORG (V).....	28
Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	29
Anf. 40 GUDRUN NORDBORG (V).....	30
Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	31
Anf. 42 GUDRUN NORDBORG (V).....	32
Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	33
§ 13 Svar på interpellation 2022/23:152 om transportsektorns klimatmål.....	33
Anf. 44 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	33
Anf. 45 DANIEL HELLDÉN (MP).....	34
Anf. 46 JIMMY STÅHL (SD)	35
Anf. 47 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	36
Anf. 48 DANIEL HELLDÉN (MP).....	37
Anf. 49 JIMMY STÅHL (SD)	38
Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	38
Anf. 51 DANIEL HELLDÉN (MP).....	39
Anf. 52 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	40
§ 14 Svar på interpellation 2022/23:155 om Norrbotniabanan.....	40
Anf. 53 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	40
Anf. 54 ÅSA KARLSSON (S).....	40
Anf. 55 LINUS SKÖLD (S).....	41
Anf. 56 JIMMY STÅHL (SD)	42
Anf. 57 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	42
Anf. 58 ÅSA KARLSSON (S).....	43
Anf. 59 LINUS SKÖLD (S).....	44
Anf. 60 JIMMY STÅHL (SD)	44
(forts.).....	44
Ajournering.....	44
Återupptaget sammanträde.....	44
§ 14 (forts.) Svar på interpellation 2022/23:155 om Norrbotniabanan	45
Anf. 61 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	45
Anf. 62 ÅSA KARLSSON (S).....	45
Anf. 63 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	45
§ 15 Svar på interpellation 2022/23:156 om nordiskt ministerråd inom infrastruktur.....	46
Anf. 64 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46
Anf. 65 ÅSA KARLSSON (S).....	46
Anf. 66 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	47
Anf. 67 ÅSA KARLSSON (S).....	48
Anf. 68 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	48
Anf. 69 ÅSA KARLSSON (S).....	49
Anf. 70 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	49

§ 16 Bordläggning.....	50	Prot. 2022/23:58
§ 17 Anmälan om interpellationer.....	51	7 februari
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	51	-----
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 18.21.....	52	